

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihì'nañ yil nlii, Yati'íí Bik'ehgo'ihì'nañ nlii. ² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihì'nañ yil nlii. ³ Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihì'naahíí nnee yee daago'íi. ⁵ Got'iiníí godilhiyú idindláád; godilhiíí got'iiníí doo yitis nlii da.

⁶ Bik'ehgo'ihì'nañ nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Án Begot'ínihií nnee yil nagolnì'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlaa doleelgo. ⁸ John doo Begot'iiníí nlii da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolnì'go nyáá. ⁹ Da'anii Begot'ínihií nnee ni'gosdzán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íi. ¹⁰ Án ni'gosdzán nneehíí yitah silíi, án ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíí doo bidaagolì da lèk'e. ¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'íi da. ¹² Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlaađíí, Bik'ehgo'ihì'nañ bichagháshé daaleehgo yaa goden'áá: ¹³ Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' nádaagosdlii. ¹⁴ Yati'íí nnee silíigo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íí la'íí da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' da'á'ahi nliihíí bigha ízigo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihiltsaq ni'.)

15 John baa nagolṅi'go nádidilghaazh lək'e gáníigo, Dín ádishṅii ni', ágádēniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golíhíí bigha shitisgo at'éé. 16 Dawahá yegoyíhíí nohwaa hi'né', biłgoch'oba'íí dałiké'go nohwaa hi'niil. 17 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'ąą lək'e, áídá' biłgoch'oba'íí hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yił nyáá. 18 Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yo'ij da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nań ádíbółta'ihí, án zhá ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerúsalem golzeedí' okaąh yedaabik'ehi hik'e Lévités daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín ląą ánt'ee? daabiłniigo nabídaadiłkidá' John gáníí lək'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayił'igo da da'aniiigo ádaa nagolṅi'. 21 Áídí' nayínaadaadiłkid, Hadín ánt'éé gá? Elías níłí née? Dah, doo án nshij da, ni lək'e. Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí, ya' áí níłí née? Dah, niigo hadzii. 22 Gánaadaayíłdo'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwił nagolṅi'go hadín daanohwides'a'íí bił nadaagohiilni'. Hant'é nniigo ádaa nagolṅi'? 23 Áídí' gáníí, NohweBik'ehń báđihyú iłch'ígodezdqhgo ádaahle', dishniigo shíí da'igolíyú dilwoshi nshij, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi áníí n'íí k'ehgo. 24 Nnee na'ídaadiłkidihíí Phárisees daanlíni daabinł'a'. 25 Nabídaadiłkidgo, Doo Christ níłí dadá', la'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí níłí dadá', nt'é bigha baptize án'ij? daanii. 26 John bich'ij hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'ij: áídá' la' nohwitahyú sizij, doo bídaagonłsį dahi; 27 Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi,

biketl'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítjǐ da.
 28 Ái Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíiníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

29 Iskaą hik'e John Jesus bich'ǐ' higaalgo yo'jigo gáníí, Daadeh'jǐ, dibelǐ biZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áídí' higaal! Áń ni'godzán biká' nnee bincho'úí da'ílǐ yilchiih. 30 Dín áldishnii ni' gádéniid n'dá', Nnee ła' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólǐhíí bighą shitisgo at'éé. 31 Dashíí ndi doo bígonsǐ da ni': áídá' Israel hat'i'í bil ch'í'nah ágolne'híí bighą tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. 32 John yaa nagolni'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'ǐ' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'jǐ. 33 Shíí ndi doo bígonsǐ da ni': áídá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'ń shich'ǐ' gánniid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'ǐ' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'íníí, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. 34 Díí hiłtsaa hik'e baa nagosisni', Dín da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' łaą, dishnii go.

35 Iskaą hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazi'; 36 Jesus higaalyú ndaineł'jǐ'go gánniid, Daadeh'jǐ, dibelǐ biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! 37 John bitsilke'yu nakihíí ágáníigo daabidezts'aągo Jesus yiké' dahizh'aazh. 38 Jesus t'aazhi' déz'jigo biké' hi'ashgo yiltsaągo gáyihii, Hant'é biká hanohtaago aht'jǐ? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlǐjǐ? 39 Jesus gádaabihii, Yushdé' ákú dokáhgo bígonolǐh. Áík'ehgo yil okaigo hayú sidaahíí yídaagolǐid, t'ahbǐdí' gonenádn ledihikeęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaą lək'e. 40 Nnee nakihíí John áníihíí daidezts'aaníí,

Jesus yiké' ó'áázhíí dała'a Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyih̄nii, Messías baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áídí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yineł'íí hik'e gáyih̄nii, Simon, Jona biye' nílni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' hínáál, yih̄nii. ⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip aldó' áídí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáágo gáyih̄nii, Jesus, Joseph biye', Názaředhí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí biyi' Moses bak'e'shchij̄ lək'ehi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí aldó' bak'eda'ashchij̄ lək'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábih̄nii, Hant'é nzhooníí Názaředhí' behagowáhshá'? Philip gánábıldo'niid, Ákú dot'aashgo bígonks̄ih̄. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'ı' higaalgo yo'ij̄go gáníí, Da'anii Israel hat'i'íí nlíni kudí' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábih̄nii, Hagot'éégo shígonks̄ı? Jesus gábih̄nii, Philip doo hwahá níká ánúí dadá', fig ch'il bitł'ááhyú síndaago nish'ij̄ ni'. ⁴⁹ Nathánael gábih̄nii, Ni ilch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nílj̄ı láá; Israel hat'i'ihí ízısgo biNant'a' nílj̄ı láá. ⁵⁰ Jesus gábih̄nii, Fig ch'il bitł'ááhyú síndaago nish'ij̄ nıldish̄nii n'íí bigh̄a shondlaą née? Díí bitısgo ágot'éhi hí'ij̄ doleeł. ⁵¹ Jesus gánábıldo'niid, Da'anii, da'aniiigo gánohwıldish̄nii, Shíı, nnee k'ehgo Niyááhıı, yáá ilts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolínıí hadagodí' hayaago ildenánádıkahgo daah'ij̄ doleeł.

2

1 Taagi hileehíí bijjii Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus bááhi itah lèk'e: 2 Jesus áldó' bitsilke'yu biłgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. 3 Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báá gábiñii, Dasts'aa bitoo ásdjíd. 4 Jesus gábiñii, Shimaa, hago laą ánishléhgo ánnii? Shágoz'aaníí doo hwahá bengowáh da. 5 Báá nada'iziidíí gáyiñii, Hant'é daanohwiñiiyú dakú ádaat'ii doleeł. 6 Áígee tús tséé álzaahi gostán siñil, Jews daanlíni daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisií biğhą, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tádin gallons dábił'eh lèk'e. 7 Jesus gádaabiñii, Túsíí tú bee hada'dołbi. Áík'ehgo dáhalk'ılgo hada'desbi. 8 Jesus gánádaabiłdo'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'i' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaą. 9 Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo silijhíí yizlił, hadí' hídziid shihíí doo yígółsi dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhą yídaagołsi ndihíí), bik'ehgo da'idaaníí nñee niñéhi yiká ánniidgo, 10 Gáyiñii, Nñee dawa da'idaąą débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'ijzhí' da'odłąądá' doo nzhọọ dahíí yita'ikaah: áidá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníta bitasińkaą. 11 Áí Jesus dantsé godiyihgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígoziid; áidí' bitsilke'yu daabosdłąą lèk'e.

12 Díí bikedí'go Capérnaum golzeeeyú bíí hik'e báá, bik'isyú ła'íí bitsilke'yu yił okai; akú da'akwii be-dahiskaą.

13 Bitis- hagowáh n'íí bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyąąhíí biká' ngonyáágo Jesus

Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okaaḥ goz'aa yuṇe' nnee la' magashi, dibelíí, hawúcho baa nadaahinihi, la'íí zhaali ikkáh ch'ídaihiñiikí binasdziid yaa naháztaago yiká nnyáá. ¹⁵ T'póol ikénásgisíí il'áyíílaago dawa, dibelíí, magashita bilgo da'ch'okaaḥ goz'aa biyi'dí' ch'íinihiyood; la'íí zhaali ikkáh ch'ídaihiñiikí bizhaalihíí yayinkáá, áidí' zhaali yiká' ikkáh ch'ínadaiñiikíí naz'aaní nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahinihií gáyikñiíd, Dííhíí ch'ídaahohñiik; shiTaa bikíhíí kñi biyi' na'inihi ádaagole' hela'. ¹⁷ Nikíhíí dázho godilzinií begoz'aa doleeḡo dázho hásh't'íhíí bigḥa shidizidee, golzeego bek'e'eshchiinií bitsilke'yu yínadaalñií.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabiñií, Nt'é godiyiḡo be'ígóziníí nohwil ch'í'nah ánle', díí ánánt'íhíí bigḥa? ¹⁹ Jesus gádaabiñií, Díí kñi biyi' da'ch'okaaḥíí aḡal nanádaagoñiilgo, taagi jii hileehgo ánágoشدle'. ²⁰ Jews daanlíni gábiñií, Díí kñi biyi' da'ch'okaaḥíí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' nihíishá' taagi jii hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíí bits'íhi kñi biyi' da'ch'okaaḥíí k'eḡo yaa yakti'. ²² Jesus daztsaa'dí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é ñií n'íí yínadaalñií; áik'eḡo Bik'eḡo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií la'íí Jesus áníí n'íí daayosdlaḡad lék'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godinḡo da'idaaníí bijii, Jesus akú itah nliḡo nnee láḡo daabosdlaḡad, godiyiḡo áná'ol'íhíí daayiltsaa'dá'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehíí doo yada'ohíí da, nnee dawa yígótsihíí bigḥa. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'ééhíí baa bil nagolñi' bik'eh da;

dabíí n̄nee ye'at'ééhíí dawa yígółshíí bighą.

3

¹ N̄nee Phárisees daanliiníí itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lék'e. ² Án t̄'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyih̄nii, Ni, Iłch'ígó'aahíí nlíni, doo hadín godiyihgo áná'ol'ih̄híí án'ih̄híí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ih̄i'nań yil̄ nliyyúgo zhą: áí bighą Bik'ehgo'ih̄i'nań bits'á'dí' iłch'ígó'aahíí nl̄igo bídaagonlzi. ³ Jesus gábih̄nii, Da'anii, da'aniiigo gánildishnii, N̄nee nágosdliyyúgo zhą Bik'ehgo'ih̄i'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah nlii doo. ⁴ Nicodémus gábih̄nii, Hagot'éégo n̄nee nágodleeh, báyán siliidá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníí, Da'anii, da'aniiigo gánildishnii, n̄nee tú bee la'íí Holy Spirit bee nágosdliyyúgo zhą Bik'ehgo'ih̄i'nań bilakt'áhgee goz'aą yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiníí kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiníí spirit at'éé. ⁷ Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdishnihíí bighą. ⁸ Nyolíí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíí, hayúgo nyolíí doo bígonłsí da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábih̄nii, Hagot'éégo laą ágołn̄níhi? ¹⁰ Jesus gábih̄nii, Ni Israel hat'i'i yil̄ ch'ígó'aahi nl̄iidá', dííshą' doo bígonłsí da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánildishnii, née bídaagonlziníí zhą baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiníí zhą baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosilni'íí doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí baa nohwił nagosisni' ndi doo shondlaą dadá', yaaká'yú

ágot'eehíí baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaq̄? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bil ogoyáá da, shíí n̄nee k'ehgo Niyááhíí zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshl̄ij̄.

¹⁴ Moses da'igol̄íyú t̄'iish dahyidnkt̄ij̄híí k'ehgo, shíí áldó' n̄nee k'ehgo Niyááhíí dahshidí'dolteel̄: ¹⁵ Hadín shosdlaq̄dihíí ihi'n̄naa doo ngonel'aa dahíí yee hin̄aa doleel̄híí bigh̄a.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ni'godzán biká' n̄nee dázhó bil daanzhōq̄híí bigh̄a biYe' dała'áhi yaa yinkt̄ij̄, áik'ehgo dahadín bosdlaq̄dihíí doo da'íl̄ij̄ hileeh da, áidá' ihi'n̄naa doo ngonel'aa dahíí yee hin̄aa doleel̄. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ni'godzán biká'zhí' nkeyín'p'a'íí ni'godzán biká' n̄nee doo yil̄ ch'ígóweh doleel̄híí bigh̄a nkeyín'p'a' da, áidá' ni'godzán biká' n̄nee bíí bee hasdádokaahíí bigh̄a.

¹⁸ Hadín bosdlaq̄díí doo bil ch'ígódeeh da: áidá' hadín doo bosdlaq̄d dahíí ilk'idá' bil ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' dała'áhi doo yosdlaq̄d dahíí bigh̄a. ¹⁹ Díí bigh̄a n̄nee bil ch'ígódih, begot'iiníí ni'godzán biká' begonyáá, áidá' n̄nee doo got'iiníí bil daanzhōq̄ da, chagolheel̄ zhá bil daanzhōq̄, nchō'go ádaat'eehíí bigh̄a. ²⁰ Dahadín nchō'go at'éé l̄ék'eyúgo, got'iiníí bil nchō', bi'at'e' nchō'íí doo bígoziñ hat'íí dahíí bigh̄a, doo got'ij̄yú ch'égháh hát'íí da. ²¹ Hadín nkt̄'éégo at'ééhíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígoziñ doleel̄híí bigh̄a got'ij̄yú ch'égháh.

²² Áí bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bilgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dét'ihézhí' yil̄ naháztaq̄ l̄ék'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'ij, Sálimhíí bit'ahyú, akú tú ląááhíí bighą: áígee nnee neheskaigo baptize ádaasaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu ła'íí Jews daanlíni ła' okaąhzhinéégo táko'digisíí yaa łądaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áídí' John yaa hikaigo gádaayihni, Ich'ígó'aahíí nílni, nnee Jórdan túnlílníí hanaayú bil na'aash n'íí, baa nagolní' n'íí, án kú naghaa, baptize ádail'ijgo nnee dawa bich'į' nihikáh. ²⁷ Áík'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'ijí at'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhą. ²⁸ Nohwíí shídaanolsigo, Shíí doo Christ nshłij da, dishnii ni', dabíntségo bidol'aadúí nshłij. ²⁹ Ishkiin niinéhíí na'ilíhn yił niinéhíí, bíí niinéhi at'éé: niinéhíí bit'ekéhíí, bíyésts'aągo sizijgo, bizhii yidits'ago dązhó bil gozhóq: áí k'ehgo shíí áldó' dązhó shil gozhóq silij. ³⁰ Bíí itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'aązhį' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nlij: hadín ni'godzán biká'gee nliiníí ni'godzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'godzán biká' ágot'eehíí zhą yaa yałti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nlij. ³² Án nt'é yo'iníí, nt'é yidezts'aaníí, áí dawa yaa nagolní'; áídá' doo hadín bosdłąąd da. ³³ Hadín yaa nagosni'íí bosdłąądíí, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii ląą niigo yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań bides'a'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yałti': Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit doo yídaanel'aągo baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bil nzhóqgo dawa yebik'ehgo yaidin'ąą. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yosdłąądíí, ihí'naa doo

ngonel'aa dahíi yee hi_{naa} doo: dahadí_n doo yosdla_{ad} dahíi ihi'_{naa} doo yiłséh da; áída' Bik'ehgo'ihí'na_n bihashke' biká'zhí' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíi bitisgo Jesus biké' anásee_{kíi} áyidedlaago, ła'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzíigo Jesus yígolsí_{idá},
² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áí'í_i da, bitsilke'yu zhá,) ³ Judéadí' Gálileeyú naadesdzaa.
⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lék'e. ⁵ Áígee k_{ih} goz_{nilyú} nyáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áá n'íi bit'ahgee goz'áni.
⁶ Áígee Jacob bitúhahidlee_h goz'aa. Jesus higaałgo isk'ahnyááyú hiyaago túhahidlee_hgeee dahnezdaa.
⁷ Isdzán, Samáritan n_{líni}, tú haileehyú nyáá: Jesus, Tú shá ná'íłs_{ijh}, bi_{ñii}. ⁸ (Bitsilke'yuhíi k_{ih} goz_{nilyú} hidán nadaihi_{ñii}hyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan n_{líni}híi gábi_{ñii}, Hant'é ła bigha ni, Jew n_{líni}, shíi Samáritan nsh_{líni} tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníi doo ilch'í'adaat'ee da.
¹⁰ Jesus gábi_{ñii}, Hant'é Bik'ehgo'ihí'na_n kaa yiné'íi, ła'íi hadí_n, Tú shá ná'íłs_{ijh}, ni_{ñii}híi bígonłs_{yúgo} shí'ókeed doleeł ni', áík'ehgo tú bits'á'dí' ihi'náhi naa nizíid doleeł ni'.
¹¹ Isdzán gábi_{ñii}, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidlee_{híi} yúyah: áída' hadí' tú bits'á'dí' ihi'náhi nádziid?
¹² Nisha' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidlee_h nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíi ła'íi bichagháshé ła'íi bimagashi da'idla_q ni'.
¹³ Jesus gánabiłdo'niid, Dahadí_n díi tú yodlaaníi dibá' nánádlee_h: ¹⁴ Áída' dahadí_n tú baa nsiidgo

yodlaaní doo dibá' nánáodleeh at'éé da; tú baa nsiidíí túhahidleehee k'ehgo biyi'dí' tú hanánlǐ́ doleeł, dayúweh ihi'naa doo ngonel'aą dayú nǐ́ doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábildo'niid, Díí tú álnniihíí ła' shaa nziíd, doo dibá' nánáshdleehgo da, ła'íí doo kú nánshdángo tú hanáhishdleeh dahíí bighą. ¹⁶ Jesus gábilni, Ti'i, níka' biká nádndángo bíl nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'ádǐh, bilni. Jesus gánábildo'niid, Shika' da'ádǐh, nniihíí da'anii ánnii: ¹⁸ Nika' ashda'adá' k'adyúgo bíl na'aashíí doo níka' at'éé da: díí da'anii ánnii. ¹⁹ Isdzán gábilni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nǐ́go bígosǐsǐid. ²⁰ Daanohwitaa n'íí díí dzihíí biká' da'okaąh ni'; áídá' nohwihíí, Jerúsalemyú zhą nnee da'okaąhgo bá goz'aą, daadohni. ²¹ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, shondlaą, dahagee díí dzihíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahokąąh da doleeł. ²² Nohwíí nt'é daahokąąh shihíí doo bídaagonǐsǐ da: néehíí nt'é daahohiikąąh shihíí bídaagonǐsǐ; hasdách'igháhíí Jews daanliiníí bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniiigo da'okaąhíí biyi'siziiníí bee da'aniiigo shiTaa daayokąąh doleeł kú begoz'áni at'éé: shiTaaahíí ágát'éégo da'okaąhíí yiká déz'ǐ. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań spirit nǐ́, hadín daabokąąhíí biyi' siziiníí bee da'aniiigo daabokąąhgo dávik'eh. ²⁵ Isdzán gábilni, Messías, Christ holzéhi, híghángo bígonsǐ: án nyáágo dawa nohwil nagolni' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábilni, Shíí nich'ǐ' yashti'ihíí án ánsht'ee.

²⁷ Áik'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'ǐ' yałt'ihíí bighą bíl díyadaagot'ee lék'e: áídá' doo ła' gánniid da, Nt'é bighą na'idńłkid? dago-

híí, Nt'é bigha bil ilch'i' yáñti'? ²⁸ Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'aa'dá' kih goznilyú onálwodgo nnee yil nadaagolni', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'iidíi yaa shil nagosni'íi daahołtséh: áńshá' Christ at'íi? ³⁰ Áík'ehgo kih goznildí' dahnádnzaa, bich'i' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikaáhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaah, NohwiNant'a', ináá, daabihniigo. ³² Áídá' gádaabihni, Hidán hishaaní doo bídaagonolsi da. ³³ Bitsilke'yu gádaakildi'nii, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabihni, Shin'a'n dabíi hát'íiyú ánásht'iilgo, la'íi binasdziid bá laashle'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah díi' daahiit'ih yidziishá' int'aazhi', daadohni? Nohwil nagoshni', hadag ádaahnéngo daadeh'íi; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ikdlaadíi nest'án dála'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'i' nahi'nii: áík'ehgo k'e'dileehíi la'íi ikdlaadíi bilgo dała' bil daagozhóq doleeł. ³⁷ Díi beha'odzihíi da'anii ágolzee, Ła' k'e'dilee, la'íi ikdlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daahołdlaadyú nohwidél'a': nnee la'i k'ednláhi, binasdziid n'íi daahisołdlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'iid n'íi dawa yaa shil nagosni', niihíi bigha kih goznildí' Samáritans daanlíni láágo Jesus daayosdlaad lək'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabihni: da'áígee sidaago naki beiskaa. ⁴¹ Biyati'híi bigha dayúwehégo láágo nádaabosdlaad; ⁴² Ái isdzánhíi gádaayihni, K'adíi doo dániyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danéé da'disiit'aahíi bigha, la'íi da'anii ni'gosdzan biká' nneehíi hasdáyiníi, ái Christ nliigo bídaagonlzi.

43 Nakiskaꞗ hik'e Gálileeyú onanádzaa. 44 Jesus ádaanagolñi'go gánñiid, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidnksíni at'éé da. 45 Gálileeyú nyááadá' Gálileeyú daagolíníi bíl daagozhooꞗo k'édaabikñiid, Jerúsalemyú da'idaꞗgee ánat'iid n'íi dawa daayo'ii n'íi bigha: bíi ałdó' da'idaꞗyú naaskai ni'go. 46 Áídí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíílaa n'yú. Áígee nant'an la' biye' nñiih lèk'e, Capérnaum golzeegee. 47 Áí nñeehíi Jesus Judéadí' Gálileeyú nyááago ya'ikonziidá' yaa nyááago náyoskaꞗd, Shiye' nánlziihyú nñáh, yiñniigo, dak'azhá datsaahi. 48 Jesus gábiñii, Godiyihgo be'idaagozini la'íi ízisgo ánágot'iihíi daah'iiyúgo zhá da'ohdlaꞗ. 49 Nant'ánhíi gábiñii, Shigowayú nñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. 50 Jesus gábiñii, Nádndáh; niye' hiñaa, nkt'éé násdlíi. Nñee Jesus ániíhíi yosdlaꞗdgo dahnasdzáá. 51 T'ah nádaaldá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bíl nadaagolñi', Niye' hiñaa, daabiñniigo. 52 Nñeehíi na'ídnkíd, Da'kwíi bik'ehenkéézda' t'aꞗzhi' bá nágodesdzaa lán? bíñniigo. Gádaabiñii, Adꞗadá' hayaazhi' dał'á bik'ehenkéézda' nezgai n'íi bits'á' gonyáá ni'. 53 Bitaa yígółsı, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hiñaa, bíñni ni': áik'ehgo osdlaꞗd, la'íi bikih yune' naháztaaníi dawa ałdó' da'osdlaꞗd. 54 Jesus Judéadí' Gálileeyú nyááadá' díi nakigee godiyihgo adzaa lèk'e.

5

1 Díi bikédí'go Jews daanlíni da'iyaañíi begonyááadá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá.

2 Jerúsalemyú dibehí nahinih goz'aaní bahgee túdahskaá lèk'e, Hébrew biyati'í k'ehgo Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aá. 3 Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihí lágó, bináá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihí ałdó, tú dihi'náhí yiba' íla'at'éé. 4 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaní yeh nadángo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhí, nt'é yaa naghaa láshj n'í nádzii. 5 Nnee la' tádin tsebí bí ləgodzaago kah yaa naghaago áígee sitij lèk'e. 6 Jesus bo'jídá' dásitijgo nzaad ogoyááhí yígótsigo gábilni, Ya' nándzii hánt'ij née? 7 Nnee kah yaa naghaahí gábilni, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntse la' téh nádáh. 8 Jesus gábilni, Nándndáh, biká'síntijhí dahnádné'go dahnádnáh. 9 Nneehí dagoshch'j' nádziiigo yiká' sitij n'í dahnáyidné'go dahnásdzáá: áí Jews daagodnłsiní bijij lèk'e.

10 Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihí gádaayihni, Díí godilziní bijij: biká'ntéhí anané'go doo begoz'aá da. 11 Áík'ehgo gábilni, Nnee náshilziihí gáshilniid, Biká'síntijhí dahnádné'go dahnádnáh. 12 Áídí' nabídaadikid, Nnee daat'éhi, Biká'síntijhí dahnádné'go dahnádnáh, niłniid? 13 Nnee nádziihí hadín nábilzii shihí doo yígótsj da: áígee nnee lágáda' Jesus lahýugo oyáá lèk'e. 14 Díí bikédí'go da'ch'okqah goz'aá yune' Jesus nnee nádzii n'í yaa nyáágo gáyihni, Nkt'éé násíndlij gádnii áko: nchq'go ánáo'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'j' nágodiidáh. 15 Nneehí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziihí Jesus at'í, daayihni. 16 Díí daagodnłsiní bijij adzaahí

bigha Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'íi.

17 Áída' Jesus gádaabihíni, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. 18 Godilziníi bijji begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bigha, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nań shiTaa yihniigo Bik'ehgo'ihí'nań yil dała' nliigo ádilzihíi bigha Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'íi. 19 Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshkínií, dashí zhá doo nt'é laoshéh át'éé da, shiTaa ánát'íiłgo hish'íinií zhá: shiTaa ánát'íił k'ehgo shíi áldó' ánásht'íił. 20 ShiTaa shíi biYe' nshkínií dážhó bił nshqo, dabíi ánát'íił dawa shił ch'í'nah áyłsı: díi bitisgo ánát'íił shił ch'í'nah áile'gee nohwił díyadaagot'ee doleeł. 21 ShiTaa nanezna'íi nádaayihí'nahíi k'ehgo shíi, biYe' nshkínií, áldó' hadíi hásh't'íinií nádaabihishnah doleeł. 22 ShiTaa nnee doo lá' yángo'áah da, shíi, biYe' nshkínií, dawa bándaaagosh'a'go shaidin'áá: 23 Nnee dawa shiTaa daayidnłsıhíi k'ehgo shíi, biYe' nshkínií, áldó' daashidnłsı doleełhíi bigha adzaa. Hadín doo shidnłsı dahíi shiTaa shides'a'ń áldó' doo yidnłsı da. 24 Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Hadín shiyati' yidits'agíi, lá'íi shin'a'ń yodlaaníi, ihí'naa doo ngonel'áá dahíi yee hińaa doleeł, án doo bił ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihí'naazhı'go. 25 Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Nanezna'íi shíi, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshkínií, shizhiihíi daidiits'ih doleełhíi baa gowáh, ilk'idá' kú begoz'áa: hadíi ái daidezts'aaníi daahıńaa doleeł. 26 ShiTaa

ihí'naa dabíí biyi' nliihí k'ehgo, shíí, biYe' nshliiníí, áldó' ihí'naa dashíí shiyi' nliigo shaa godin'áá; 27 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshliihíí bighą nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'áá. 28 Doo nohwil díyadaagot'ee da le': leyi' naznliíí dawa shizhii daidezts'ąągo nádiikáhíí baa gowáh, 29 Áí nádiikáhgee nlt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhí' daahinaa doleel; áídá' nchọ'go ádaadzaa n'íí bil ch'ígódeeh. 30 Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayashti': dashíí hást'íiníí doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíí hát'íiníí zhą be'ánsht'eehíí bighą aayashti'íí dábik'eh. 31 Dashíí ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íí doo da'anii da.

32 Ła' shaa nagolni'íí gólíí; áí shaa nagolni'íí da'aniiigo bígonsi. 33 John bich'i' oda'so'a', án da'aniiigo shaa nagosni'. 34 Da'aniiigo shaa na'goni'íí doo nnee bits'á'dí' da: áídá' hasdánohwidí'niil doleelíí bighą ágánohwikdishni. 35 John dilth'íí hik'e bits'á'idindláádíí k'ehgo at'éé lẹk'e: áik'ehgo bits'á'idindláádíí biyi' dét'ih nohwil daagozhọqho ádaasht'íid.

36 John shaa nagosni'íí bitisgo shaa na'goni'íí gólíí: na'idziidíí shiTaa laashle' doleelgo shaa yidin'ááníí, áí ánásht'íilgo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. 37 ShiTaa shides'a'n dabíí shaa nagolni'. Bizhiihíí doo hak'i daadesołts'ąą da, ánoliníí doo hak'i daahołtsąą da. 38 Biyati'íí doo nohwiyi' gólíí da: shíí shin'a'íí doo daashohdląą dahíí bighą.

39 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí nzhọqgo daahohshíí; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleel daanohsigo: da'ái shaa nagolni'.

40 Ndi doo shich'ì' nohkáh hádaaht'ìì da, dahazhì' daahinohḡaa doleelḡo. 41 Nḡee shídnḡshíí doo biká désh'ìì da. 42 Nohwídaagonsì, Bik'ehgo'ihì'ḡaḡ naḡ nohwil daanzhooní doo ła' be'ádaanoht'ee da. 43 ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'ìì da: áídá' ła'i dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, án zhà hádaaht'ìì doo. 44 Dánohwíí daakinolsiníí hádaaht'ììdá', Bik'ehgo'ihì'ḡaḡ dała'áhi bits'á'dí' idilziníí doo hádaaht'ìì da, áídá' hagot'éégo da'ohdlaḡ? 45 ShiTaa biḡaál nohwik'izhì' dish'aah doo daanoḡsì da le': Moses nohwik'izhì' dez'aḡ, bada'ohlíí n'íí. 46 Moses daahohdlaḡyúgo shíí daashohdlaḡ doleel ni', shaa k'e'eshchììhíí bighà. 47 Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdlaḡ dayúgo, hagot'éégo shiyati'íí daahohdlaḡ áídá'?

6

1 Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. 2 Áígee nḡee łaḡgo biké' onalsáḡ, godiyìḡo áná'ol'ììkíí kah yaa nakaihíí yá ánát'ììkíí daayo'ììgo. 3 Jesus dzilyú háyáá, akú bitsilke'yu yil dinezbì. 4 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinìḡo Jews daanlíni da'iyaaḡhíí biká' ngonyáá.

5 Jesus déz'ììgo nḡee łaḡgo bich'ì' nátselḡo yiltsaa dá' Philip gáyikḡii, Hagot'éégo bán nadaahiilḡiih, díí nḡee dawa da'iyaaḡo? 6 Díí ánííhíí daazhógo Philip bebígozììḡo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígótsì ndi. 7 Philip gábikḡii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahazḡii ndi dała'á ntíìgo ayáhágo bita'isné' ndi, doo bínenol'aḡ at'éé da. 8 Bitsilke'yu dała'á Andrew

holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábilnii, ⁹ Kú ła' ishkiin bán dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyilnii, Nnee dinohbìh, daabil'dohñii. T'oh dázhó łáágo lèk'e. Áík'ehgo nnee dinezbì, ashdladn doo náhóltagyú áhołáni shì. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzìgo oskaáda', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaní yitada'izñii; lógíí ałdó' da'ái k'ehgo, dá daabil'hwiihzhì'. ¹² Dawa náda'isdjìdgo, bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ékaadíí nádaahohłá, doo ła' da'ílíí hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo ałł nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbì, bán ashdla'i bits'á'dí' ch'ené'íí, nnee yí'oh da'iyááhíí. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyìhgo adzaahíí daayiltsaáda' gádaañii, Án da'anii Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú Na'iziidihíí, ni'goszán biká'zhì' hiñáhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígołsìjìdá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'jìd. ¹⁶ O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaáyú onanákai, ¹⁷ Akú tsina'eelí yeh hikaigo túsikaaní hanaayú bil dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godilhił gozljìdá' Jesus doo hwahá baa hiñá da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjìd nyolhíí bighá. ¹⁹ Taagi dagohíí djí'i shì dahgostoyú bil oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eelí yich'ì' higaalgo daayiltsaá: áík'ehgo tsídaadesyiz lèk'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabilnii, Shíí ásht'jì, doo ndaaldzid da. ²¹ Áídí' bil daagozhógo tsina'eelí beh ñháh, daabil'ñiid: dagoshch'ì' ni'zhì' bil nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaá hik'e nnee túsikaaní hanaayú

naháztaaníí akú tsina'eelíí dala'á zhá si'aa n'go daayo'ii, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eelíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'ii. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oskaadíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelíí ndaahaz'eel:)

²⁴ Áík'ehgo nnee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagoksíídá', dabií tsina'eelíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bíł oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago. ²⁵ Túsikaaníí hanaadi' baa hikaidá' gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíí, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Doo godiyihgo ánásht'ííhíí daah'ii n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjíd n'íí zhá bighá ádaah'ii. ²⁷ Doo hidán da'ííí hileehíí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazhí' ihí'naazhí' nnel'áahíí zhá hádaah'ii, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nań shiTaa, bíyéé nshíigo shebígózihgo shiká' izkał. ²⁸ Áídí' gádaabilnii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidíí nadaahiidziid? ²⁹ Jesus gádaabilnii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'ń daashohdlaągo. ³⁰ Áík'ehgo gádaabilnii, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwíł ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidlaą doleel? Itah áná'ol'ííhíí daat'éhi án'íí? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'igoljáyú manna daayiyáá leh lək'e: díńko bek'eeshchiiníí k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáá. ³² Jesus gánádaabilndo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hí'ne' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'.

33 Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' báníhi at'éé, án ni'gospzán biká' nneehíí ihí'naa yaa yiné'. 34 Gádaabiłnii, NohweBik'ehń, díí báníhíí dayúweh nohwá dihií'né' le'. 35 Jesus gádaabiłnii, Shíí bání be'ihí'naahíí nshłjii: dahadín shaa nyááhnń doo shiná' holeeh at'éé da; shodłaqahń doo dibá' holeeh at'éé da. 36 İlk'ida' gádaanohwıldéniid, Daashoh'jii ndi doo daashohdłaq da. 37 ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhnń doo yó'ósht'e' at'éé da. 38 Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí hást'jiiyú ánásht'jiiłgo da, ndi shin'a'ń dabíí hát'jiiyú ánásht'jiiłgo niyáá. 39 Díínko shiTaa shin'a'ń hát'jii, shaa yinilíí doo ła' shich'a'otłíish da, áídá' nnágodzaahíí bijjii dawa nádaabihishnah doleel. 40 Díínko shin'a'ń hát'jii, hadín shíí, biYe' nshłiiníí, sho'iiníí ła'íí shodłaaníí ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hińaa doleel: áík'ehgo nnágodzaahíí bijjii nábihishnah doo. 41 Yaaká'dí' bání nke'né'íí nshłjii, niihíí bighq Jews daanlíni baa daanet'jii lək'e. 42 Áí gádaakıldı'nii, Dín ła' Jesus, Joseph biye', báq bitaa bılgo bídaagonłzihíí át'jii ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nii áídá'? 43 Áík'ehgo Jesus gádaabiłnii, Doo shaa daaneht'jii da. 44 Doo hadín shaa nowáh át'éé da, shiTaa shin'a'ń shich'jii ábíılaayúgo zhq: nnágodzaahíí bijjii nábihishnah doleel. 45 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchjii gániiłgo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nań bıl ch'ídaago'aah doleel. Dahadín shiTaa yidezts'aqago bits'á'dí' igo'naaníí shaa hińáh. 46 Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'jii da, shíí bits'á'dí' nshłiiníí zhq shiTaa yiltsaq. 47 Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishnii,

Shodlaanii ihi'naa doo ngonel'aa dahii yee hinahi at'ee, ⁴⁸ Ban be'ihinaahii nshlii. ⁴⁹ Bits'adi' daadesona'ii da'igoliiyu manna daayiyaa n'ii nanezna'. ⁵⁰ Diinko ban yaaka'di' nke'ne'hi at'ee, nnee yiyaago doo datsaah da. ⁵¹ Shii ban hinaahii, yaaka'di' nkenyaaahii nshlii: dahadin dii banihii yiyaayugo dahazhi' hinaa doleel: nigodzaan bika' nnee ban yee daahinaa doleelgo baa daanshne'ii shitsi' at'ee. ⁵² Jews daanlini lahada'dit'ahgo gadaakildi'nii, Hagot'ee'go dii nneehii bitsi' nohwaa yine'go daahiidaa? ⁵³ Jesus gadaabihii, Da'anii, da'aniigo gadaanohwildishnii, Shii nnee k'ehgo Niyaaahii shitsi' daahsaago, la'ii shidil daahdlaayugo zha ihi'naahii nohwiyi' golii. ⁵⁴ Hadin shitsi' yiyaanii la'ii shidil yidlaanii ihi'naa doo ngonel'aa dahii yee hinahi at'ee; nnagodzaahii bijii nabihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidan at'ee, la'ii shidil da'anii hidlaanii at'ee. ⁵⁶ Hadin shitsi' yiyaanii la'ii shidil yidlaanii shiyi' golii, bii aldó' biyi' gonshlii. ⁵⁷ ShiTaa hinahi shin'ahii k'ehgo, la'ii shiTaa bee hinshnaahii k'ehgo hadin shiyaanii shee hinaa doleel. ⁵⁸ An ban yaaka'di' nke'ne'hi at'ee: doo daanohwitaa n'ii manna daayiyaa ndi nanezna' n'ii k'ehgo da: hadin dii ban yiyaanii dahazhi' hinaa doleel. ⁵⁹ Capernaum golzeegee ich'igó'aahgo aganniid, Jews ha'ana'seh goz'aa yune'. ⁶⁰ Laga biké' hikaahii ai daidezts'aada' gadaanii, Dazho doo bigozi dahi yee anii; hadin ai yigotsi? ⁶¹ Biké' hikaahii Jesus anihii yaa yida'iltahgo yigotsi, aik'ehgo gadaabihii, Dii adishniihii doo nohwil daabik'eh da nee? ⁶² Shii, nnee k'ehgo

Niyááhíí, dabíntsé sídáá n'yú shíł onágodzaago daashoh'įyúgo, nt'é daadohñii? ⁶³ Spirit-híí ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'íhíí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'į' hasdziihíí spirit hik'e ihi'naahíí át'éé. ⁶⁴ Áídá' nohwitahyú ła' doo da'ohdłąą da. Jesus dantsé ıch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodłąą dahíí, ła'íí hadín ch'ıbido'aahń yígótsı. ⁶⁵ Áík'ehgo gánadí'ñii, Díí bighą gádaanohwıldéñiid, Doo hadín dabíí bik'ehgo shaa hiñáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díí bikédı'go biké' hikaah n'íí łąągo t'ąązhı' ádaadzaago, doo dayúweh yıl nakai da łąk'e. ⁶⁷ Jesus bitsıke'yu nakits'áadahíí gádaayiñii, Nohwíí ałdó' shits'ą' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábiñii, NohweBik'ehń, hadín bich'į' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhı' be'ihı'naahíí bee yánłti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihı'nań hiñáhi biYe'ńlıigo, daahosiidłąągo da'aniigo bídaagonłzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabiłdo'ñiid, Nohwíí nakits'áadah hok'eehíí hanohwiñil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nłji. ⁷¹ Áı Judas Iscáriot, Simon biye' áyiñii: án nakits'áadah itah nłni ch'ıbido'aahń nłji.

7

¹ Díí bikédı'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanłni daabizılheego hádaat'įhíí bighą. ² Jews daanłni t'ohdahskán yune' náda'idıhíí biká' ngonyáá. ³ Jesus bik'isyú gádaabiññiid, Kodı' dahnnáhgo Judéayú nńáh, ákú níké' hikaahíí áná'ıl'įhíí daayiłtséh doleełhíí bighą. ⁴ Nñee shígózi le' nznıí doo dánant'į'ego ánát'įł da. Díí baa nanñaayúgo, ni'godzán

biká' nnee bil ch'í'nah ádnlzi. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodlɔ́ da. ⁶ Jesus gádaabilnii, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíí zhá da'ádzaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nohwíí doo nohwik'edaanniih da; déenchɔ'go ánádaat'ijl dishniigo baa nagoshni'húí bigha shíí zhá shik'edaanniih. ⁸ Dánohwízhá da'idáayú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bigha doo dak'ad da'idáayú déyáá da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lék'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idáayú okaihíí bikédí'go, bíí alódó' dánant'í'ego akú óyáá. ¹¹ Da'idáagee Jews daanlíni biká daadéz'ijigo, Ánhíí hayú? daabilnii. ¹² Nnee bitahyú káágo baa daanet'íí lék'e: la', Nnee nlt'éhi nlii, daaníidá' lá'íí, Dah, nnee ch'a'oyilkaadi nlii, daanii. ¹³ Áídá' Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigha doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idáahíí da'ihni'yú goldohdá' Jesus da'ch'okáah goz'áayú óyáágo ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanlíni bil díyadaagot'ee gádaaniigo, Hagot'éégo díí nneehíí dawahá yígótsi, doo óltagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabilnii, Ilch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádíshnii da, shin'á'n ánííhíí át'éé. ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań dáhat'ííhíí ánát'ijl hat'ííyúgo, ilch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashtí'íí yígótsi doleeł. ¹⁸ Dahadín dabínik'ehgo yaktí'íí dabíí ízisgo ádestíí hat'íí: áídá' hadín bin'á'n ízisgo ágot'eehíí yá hát'ííníí, án da'anii áníí, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'ádih. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'áá da née? Áídá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bigha daashizolhee

hádaaht'íí? ²⁰ Nñeehíí gádaabihñii, Ch'iidn niyi' golíí láá: hadín nizilhee hat'íí? ²¹ Jesus gádaabihñii, Daán áná'í'íidgee nohwil díyadaagot'ee ní'. ²² Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'áá; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'á'dí';) áík'ehgo godilziníí bijjii nñee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilziníí bijjii Moses yegos'aaníí doo k'ích'idzíís da doleeñhíí bigħa nñee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijjii nñee bits'í dawa nt'éégo ánashdlaahíí bigħa shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'ánoliníí zhá bee aayádaakti' da, áídá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nñee la' gádaañii, Dín daayizilheego hádaat'iiníí shi ya'? ²⁶ Án kú doo biini' hah dago yahti'go naghaa, áídá' doo nt'é daayihñii da. Nant'an daanlíni dín da'anii Christ nlijgo yídaagolsjíd shi. ²⁷ Áídá' díí nñee hadi' naghaa shihíí bídaagonlzi: Christ nyáágo hadi' naghaa shihíí doo hadín yígótsi da dolee. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okaah goz'aq yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonolsi, la'íí hadi' nashaahíí bídaagonolsi: doo dashíí hásh'úgo niyáá da, shin'a'n da'anii, án doo bídaagonolsi da. ²⁹ Shíí bígonsi; shin'a'go bits'á'dí' níyááhíí bigħa. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabik'e' hádaat'ii: ndi doo daabik'tsood da, doo hwahá bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bigħa. ³¹ Nñee láágo daabosdlaadgo gádaañii, Christ nyáágo, díí nñee godiyihgo áná'ol'ííhíí bitisgo áná'ol'íí dolee née?

³² Phárisees daanlíni nñee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzjídá', okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bilgo

aasinilíí bich'í' odais'a', daabiktsoodgo. ³³ Jesus gádaabiknii, Dét'ihézhí' t'ah nohwil nashkai, áidí' shin'a'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaakídi'nii, Díi nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiní doo Jews daanlii dahíí bitahyú itanáhosaq n'íi yich'í' deyaayú, doo Jews daanlii dahíí yil ch'idaago'aahgo aníi shí? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íi, Hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaaní bennágódáhíi bijii, nnee láago íla'adzaahíi bijii, Jesus hizí'dá' adiid hadziigo, Dahadín dibá' siliihn shich'í' nowáhgo odlaq, nii. ³⁸ Dahadín shodlaqhn biyi'dí' tú hináhi hálíi doleeł, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi k'ehgo. ³⁹ (Díi k'ehgo Holy Spirit yaa ya'kti', án hadíi daabodlaaníi bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'ééhíi doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíi bigha.)

⁴⁰ Nnee láago díi yati'íi daidezts'aqadá' gádaanniid, Díni da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidíi át'íi láq. ⁴¹ La'íi gádaanii, Díni da'anii Christ nlii láq. La'íi gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi sha' gáníi, Christ David hat'i'íi bits'á'dí' goleeł, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golíi lék'eege? ⁴³ Áik'ehgo áige Jesus bigha nnee ilts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiktsood hádaat'íi ndi doo daabiktsood da.

⁴⁵ Aasinilíi okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni bilgo yaa

nákaigo gádaabiñii, Nt'é bigha doo daahołtsod da? ⁴⁶ Aasiñilí gádaabiñii, Doo la' nnee díi nneehí k'ehgo yałti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabildo'niid, Ya' nohwíi aldó' nohwich'i' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' la' nant'an daanlíni dagohíi Phárisees daanlíni daabosdląą née? ⁴⁹ Áidá' díi nneehíi begoz'aaníi doo yídaagołsi dahíi nchó'íi bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (lah t'é'yú Jesus yaa nyáá lək'e n'íi,) gádaabiñii, ⁵¹ Bedaagosii'laníi k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'ihé, la'íi dá doo anát'ijíi bídaagonłzihé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni aldó' Gálileedí' nannaa née? Bik'ehgo'ihí'nan biyati' bek'e'eshchiiníi biyi' dín'ij, áík'ehgo bígonłsijh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nan binkááyú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lək'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbi da'ch'okąąh goz'ąayú nádzáá lək'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áík'ehgo nezdaago bíłch'ídaago'aah. ³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanlíni bíłgo isdzán la' baa yil hikai, an nant'i' nagmaago bígoziid lək'e; áík'ehgo isdzánhíi ihní'zhí' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayilñii, ilch'ígó'aahíi, díi isdzánhíi nant'i' nagmaago, da'anii anát'ijłgo bígoziid. ⁵ Ágádaat'iiníi bíł ndaats'inołne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'ąą ni', begoz'áni biyi': nihíi anñiyúgo nt'é nñii? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayilñii, dáhagot'éégo

izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezeh yiyi'yú k'e'eshchijí lèk'e, doo yidezts'aa da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadikidgo Jesus hizí'go gádaabihíi, NohwitaHyú la' bincho' da'ádihíi ntsé idohé'. ⁸ Áígee hayaa ánázaago bigan yee leezeh yiyi'yú k'ená'eshchijí lèk'e. ⁹ Nnee díi daidezts'aa dá' bincho' daagolíníi yídaagołsijidgo, báyándí' ánii nagháhiíyú onáhezkai: áik'ehgo Jesus dasahn ch'íntłizh, isdzán bádihgee siziinií biłgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizijigo yiltsaago yich'í' hadzii, Isdzán, nnee ncho' daanihíi hayú okai? Ya' doo la' nnee nił ch'ígonyíi da? ¹¹ Isdzánhíi gábihíi, SheBik'ehń, doo hadín da. Jesus gánábıldo'niid, Shíi ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: ti'i, ncho'íi bee ánáo'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayıldo'niid, Shíi ni'gosdzán biká' nnee begot'iinií nshijí: dahadín shiké' higaahn doo chagołheeyú higaal da doleeł, áídá' ihí'naa be'idindláádíi bíyéé doleeł. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabihíi, Dani zhá ádaa nagolní'; ádaa nagolní'íi doo da'anii da. ¹⁴ Jesus gábihíi, Dashíi ádaa nagoshni' ndihíi ádaa nagoshni'íi da'anii: hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi bígonsihíi bigha; áídá' nohwihíi hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi doo bídaagonołsı da. ¹⁵ Nohwihíi nnee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíi doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áídá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íi da'aniihi: shíi doo dasahn aayashti' dahíi bigha, shíi la'íi shiTaa shin'a'n biłgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagosołaaníi biyi' nnee naki dáłekt'éégo yaa nadaagolni'yúgo da'anii golzeego dahgoz'aa. ¹⁸ Dashíi ádaa

nagoshni', la'íí shiTaa shin'a'n aldó' shaa nagolni'.

19 Áík'ehgo gádaabikni, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabikdo'niid, Shíí doo shídaagonoksi da, shiTaa ndi doo bídaagonoksi da: shídaagonoksiyúgo shiTaa aldó' bídaagonoksi doleel ni'. 20 Jesus zhaali ilch'i'nihi'niik goz'aq yune' aníí, da'ch'okaqah goz'aq yune' ilch'igó'aahgo: áídá' doo hadín biltsood da laq: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bigha. 21 Jesus gánádaabikdo'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'ii doleelgo t'ah ncho'go ánadaaht'ijigo nanohne' doleel: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 22 Jews daanlini gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, nihiíshá', dabíí adizikdeego anii née? 23 Áídí' gádaayikni, Nohwíí yáá bit'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'gosdzán biká' nnee daanohij; shihíí doo ni'gosdzán biká' nnee nshij da. 24 Áí bigha, T'ah ncho'go ánadaaht'ijigo nanohne', daanohwíldishni: án nshiiníí doo daahohdlaq dayúgo, t'ah ncho'go ánadaaht'ijigo nanohne' doleel. 25 Áík'ehgo gánádaabikdo'niid, Hadín láq ant'ii? Jesus gádaabikni, Dantsé nohwíł nagosisni'dá' ansht'ee daanohwíldishni n'íí, da'án ansht'ee. 26 T'ah láqgo nohwich'i' hasdziih godziih, láqgo nohwaa yadaashti' doleel: áídá' shin'a'n da'aniigo, án shil nagosni'íí zhá ni'gosdzán biká' nnee baa bil nagoshni'. 27 Jesus biTaa baa yahti'íí doo yidaagoksi da. 28 Jesus gánádaabikdo'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashokteehá', án nshijihíí bídaagonoksi ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áídá' shiTaa shil ch'igon'ááníí bee yashti'.

29 Shin'a'án t'ah bil nshlji: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshilt'e' da; dábik'ehn dá bil bik'ehyú ánásht'ijl. 30 Ágáníigo yakti'gee láágo daabosdlaqd. 31 Jews daanlíni Jesus daayosdlaqdíi gádaayihni, Shiyati'íi dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíi daanoahlji; 32 Áík'ehgo da'anii ágot'eehíi bídaagonołsi doleel, áídí' da'anii ágot'eehíi ch'ídaanohtwiníi.

33 Gádaayihni, Abraham hat'i'íi daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidlii da: áídá' hagot'éégo ánníhi, Ch'ídaanohtwide'niil, nnihií? 34 Jesus gádaabihi, Da'anii, da'aniiigo gádaanohtwidishni, Dahadín ncho'go ánát'ijhí ncho'íi yisna' nlii. 35 Isna' nliinií doo dahazhi' binant'a' bigowa yune' golji da: áídá' biye'híi zhá dahazhi' bigowa yune' golji. 36 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina' biYe' ch'ídaanohtwiznilyúgo, da'aniiigo ch'ídaanohtwi'des'nil. 37 Abraham hat'i'i daanohtjiigo nohtwígonsi; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaht'ji, shiyati'íi doo hak'i nohtwiyi' bá goz'aq dahíi bigha. 38 Shíi shiTaa bits'á'dí' bígoł'qahíi bee nohtwich'i' yashti': nohtwihíi nohtwita bits'á'dí' bídaagonoł'qahíi ánadaht'ijl. 39 Áídí' gádaabihi, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabihi, Abraham bichagháshé daanohtjiyúgo Abraham at'íinií k'ehgo ánadaht'ijl doleel ni'. 40 Áídá' k'adii daashizołhee hádaht'ji, shíi da'anii ágot'eehíi Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' disiits'áni baa nohtwil nagoshni': díi doo Abraham ye'at'éé da ni'. 41 Nohwíi nohtwita ánát'ijhí k'ehgo ádaht'ji.

Áídí' gádaabih̄nii, Néé nant'í' na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiidl̄j̄ da; néé nohwitaa dała'á, áí Bik'ehgo'ih̄i'nań. ⁴² Jesus gádaabih̄nii, Bik'ehgo'ih̄i'nań daanohwitaa nliyyúgo, nohwil daanshoq doleeł ni': Bik'ehgo'ih̄i'nań bits'á'dí'go niyááhíí bigh̄a; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ih̄i'nań shinł'a'. ⁴³ Nt'é bigh̄a'shiyati'íí doo bidaagonołsi da? Shiyati'íí doo idaayełts'aa hádaaht'ij̄ dahíí bigh̄a. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, án hat'i'íí daanohl̄j̄, áík'ehgo nohwitaa nchq'go hat'ij̄híí k'ehgo ádaaht'ij̄: dantsé godeyaadí' nnee naitseedi nlīj̄, bíí la'íí da'anii ágot'eehíí doo nałinkł'og da, da'anii ágot'eehíí doo la' biyi' golij̄ dahíí bigh̄a. Lé'ılchoogo yakł'dá' dabíí ye'at'éhi yee yakł': lé'ılchóhi nlīj̄go, lé'ıchoohíí bitaa nlīj̄. ⁴⁵ Áídá' shíí da'anii ádishn̄iihíí bigh̄a doo daashohdl̄a da. ⁴⁶ Hadín la' dENCHQ'GO ánasht'ij̄híí ch'ishinoh'áah? Áídá' da'anii ádishn̄iiyúgo, nt'é bigh̄a doo daashohdl̄a da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ih̄i'nań biyééhíí Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati'íí yídests'aa: Bik'ehgo'ih̄i'nań doo biyéé daanohl̄j̄ dahíí bigh̄a doo idaayełts'aa da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabih̄nii, Samáritan n̄líni, ch'iidn niyi' golíni, daanik'n̄iihíí da'anii ádaan'n̄ii shi ya'? ⁴⁹ Jesus gáníí, Ch'iidn doo shiyi' golij̄ da; áídá' shiTaa dinłsi, nohwihíí doo daashidinłsi da. ⁵⁰ Nnee daashidn̄siníí doo biká desh'ij̄ da: dała'ánhíí zh̄a áí yiká déz'ij̄, án aayanáltih doleeł. ⁵¹ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwıłdishn̄ii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí, da'itsaahíí doo yo'ij̄ da doleeł. ⁵² Jews daanlíni gánádaabıłdo'n̄iid, K'adíí nídaagosıilz̄j̄id, ch'iidn niyi' golij̄híí.

Abraham daztsaa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna'; áidá' ni ánñii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíi da'itsaahíi doo yolìh at'éé da, nñii. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íi bitisgo ánt'éhi nées? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna' n'íi ałdó': hadín láá ánsht'ee nñzi? ⁵⁴ Jesus gábiñii, Shíi ádikinsziyúgo, ádikinszihíi doo nt'é da: shidi'dilzihíi shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahñ, daabildohñii: ⁵⁵ Áidá' nohwíi án doo bídaagonoñi da; shíi zhá án bígonsi: Doo án bígonsi da, dishñiiyúgo, nohwíi k'ehgo lé'ishchóhi yishleeh: áidá' shíi án da'aniigo bígonsi, biyati'íi bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayilkaahíi yiltséngo bił gozhóq ni': ái yiltsaaqadá' bił gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabiñii, Doo hwahá ashldadin nił légodáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'íi lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiñii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishñii, Abraham dabíntségo shíi ánsht'ee. ⁵⁹ Áik'ehgo tséé nádaayiheslaago daaboñe' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'iidgo, da'ch'okaqah goz'aqadi' nñee biyi'dí ch'inádzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nñee biñáá ágodìhgo gozlíni sidaago yiltsaa lék'e. ² Bitsilke'yu nabídaadikid, NohwiNant'a', hant'é bigha díi nñeehíi biñáá ágodìhgo gozlii? Hadín nchog'o adzaa, díi nñeehíi nées, dago-híi báá hik'e bitaa nées? ³ Jesus gádaabiñii, Díi nñeehíi, la'íi báá hik'e bitaa doo nchog'o ádaadzaa da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ áná'ol'ijihíi bee ch'í'nah alne'híi bigha at'éé. ⁴ T'ah got'iidá' shinl'a'n binas-dziidíi áshle': tl'é'gohíi doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah

ni'godzán biká' nashaadá' ni'godzán biká' n̄nee begot'iiní nsh̄l̄j̄. ⁶ Ágán̄niidá' ni'zh̄i' hadnzhéego bizh̄ígíí leezh yíł naidiziidgo n̄nee bináá ágodinihíí bináágee yídezhizh, ⁷ Gábih̄niigo, Ti'i, tá'ngisyú n̄n̄áh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo n̄neehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'ij̄go nadzá.

⁸ N̄nee bit'ahdí' daagolíníí, la'íí bináá ágodihdá' daabo'íí n'íí gádaan̄ii, Díí n̄neehíí idókeedgo sídaa n'íí ya'? ⁹ La'íí gádaan̄ii, Án át'íí: la'íí, Án ga'ánolini at'íí, daan̄ii: bíí, Shíí ásht'íí, n̄ii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éego nináá nágosdl̄j̄? daabih̄ni. ¹¹ Gán̄íí, N̄nee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíílaago, shináá yídezhizhdá' gáshih̄niid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shináá nágosdl̄j̄. ¹² Ánhíí hayú? daabih̄ni. Doo bígons̄j̄ da, n̄ii.

¹³ N̄nee bináá ágodih n'íí Phárisees daanlíni yaa yíł hikai. ¹⁴ Jews daagodn̄siníí bij̄j̄ Jesus gosht'ish áyíílaago n̄nee bináá nágosdl̄j̄ l̄ék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagot'éego nináá nágosdl̄j̄? Gádaayih̄ni, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'íí násisd̄l̄j̄. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaan̄ii, Díí n̄neehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi da laḡ, godilziníí bij̄j̄ doo godn̄s̄j̄ dahíí bigh̄ḡ. La'íí gádaan̄ii, Hagot'éego n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidn̄s̄j̄ dahíí godiyih̄go áná'ol'íí? Áík'ehgo bigh̄ḡ ilts'á'kai. ¹⁷ N̄nee bináá ágodih n'íí gánádaayı̄ldo'niid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é biłn̄ni? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí biłdish̄ni, n̄ii. ¹⁸ Jews

daanlíni n̄nee bináá ágodìh n'íí bináá nágosdlìhíí doo daayodl̄aą dago b̄áą hik'e bitaa yiká ànniidgo, 19 Nayídaadiłkid, Ya' díí nohwizhaazhé bináá ágodìhgo gozl̄íí dohn̄ii n'íí née? Hagot'éégo go'ìí k'adíí? 20 B̄áą hik'e bitaa gádaabiłn̄ii, Díń nohwizhaazhé át'éégo bígonl̄zì, bináá ágodìhgo gozl̄ì ni': 21 K'adíí hagot'éégo go'ìí, hadín bináá ánágodlaahíí doo bígonl̄zì da: án goyaą sil̄ì; nahódaadołkid: dabií ádáyalti' le'. 22 B̄áą hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigh̄a ádaan̄ii l̄ék'e: dahadíń, Christ at'íí, n̄iigo baa nagoln̄i'yúgo Jews ha'ánálséhdí' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'ąą l̄ék'e. 23 Áí bigh̄a b̄áą hik'e bitaa ágádaann̄iid, Áń goyaą sil̄ì; nahódaadołkid. 24 N̄nee bináá ágodìh n'íí yiká ánádo'n̄iidgo, Bik'ehgo'ihí'nań zh̄a ba'ihénnzì: díí n̄neehíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yidn̄sì dago bídaagonl̄zì, daan̄ii. 25 N̄neehń gán̄íí, Bik'ehgo'ihí'nań doo yidn̄sì da sh̄ìhíí, yidn̄sì sh̄ìhíí doo bígonsì da: da'ágát'éé ndi dał'a'á zh̄a bígonsì, sh̄ińáá ágodìh n'íí, k'adíí gosh'ìí. 26 Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'n̄iid, Hagot'éégo áníłlaa? Hagot'éégo nináá ná ánágodlaa? 27 N̄neehń gádaabiłn̄ii, İlk'idá' nohwil̄ nagosisn̄i' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bigh̄a nohwil̄ nanágoshn̄i'? Ya' nohwíí aldó' biké' hikaahíí daah̄teeh née? 28 Áídí' dénch̄o'égo bich'ì' yadaakti'go gádaan̄ii, Ni zh̄a biké' higaahíí n̄l̄íí dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandl̄ì. 29 Bik'ehgo'ihí'nań Moses yich'ì' yałti' n'go bídaagonl̄zì: áídá' díí n̄neehíí hadí' naghaa sh̄ìhíí doo bídaagonl̄zì da. 30 N̄neehń gánádaabiłdo'n̄iid, Hagot'éégo hadí' naghaa sh̄ìhíí doo bídaagonl̄sì da, áídá' sh̄ińáá

shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań doo daayidnı̄sı̄ dahı̄ı doo bı̄daayésts'ą̄ą dago bı̄daagonlzi: áı̄dá' dahadın Bik'ehgo'ihí'nań yokaąhı̄ı, ła'ı̄ı án dábił bik'ehgo ánát'ı̄ıhı̄ı Bik'ehgo'ihí'nań bı̄yésts'ą̄ą. ³² Ni'gosdzán álzaadı' yushdı' godezt'i'go nnee bı̄náá ágodı̄hgo gozlı̄ı n'ı̄ı go'ı̄ı nasdlı̄ı t'ah doo golzee da. ³³ Dı̄ı nneehı̄ı doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą̄'dı' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiłnı̄ı, Nchq'ı̄ı zhá bił gosinilı̄nihi, nohwı̄ł ch'ı̄daagonsh'aah nihó'nı̄ı née? Áık'ehgo Jews ha'ánálséhdı' ch'ı̄daabist'e'. ³⁵ Ch'ı̄daabist'e'ı̄ı Jesus ya'ı̄konziı̄dá' baa nyáágo gábiłnı̄ı, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hondlaą née? ³⁶ Nneehń gánı̄ı, Hadı̄nhı̄ı baa shı̄ł nagolnı'ı, sheBik'ehń, áık'ehgo hoshdlaą doleeł. ³⁷ Jesus gábiłnı̄ı, İlk'ı̄dá' hı'ı̄ı, nich'ı' yaktı'ı̄ı án át'ı̄ı. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdlaą, nı̄ı. Áı̄dı' yoskaąd.

³⁹ Jesus gánı̄ı, Aayá'iti'hı̄ı bighą ni'gosdzán biká'zhı' niyáá, hadı̄ı doo daago'ı̄ı dahı̄ı daago'ı̄ı nádaadleehı̄ı bighą; áı̄dá' hadı̄ı daago'iinı̄ı bı̄náá ádaagodı̄h daaleeh. ⁴⁰ Áı̄gee Phárisees daanlı̄ni ła' bit'ahyú nadaaziinı̄ı dı̄ı daidezts'ą̄ądá' gádaabiłnı̄ı, Ya' née ąldó' nohwińáá ádaagodı̄h née? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'nı̄ııd, Nohwińáá ádaagodı̄hyúgo nohwinchq'ı̄ı ádı̄h doleeł ni': áı̄dá' k'adı̄ı, Daagohı̄ıt'ı̄ı, daadohnı̄ı; áık'ehgo nohwinchq'ı̄ı t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anı̄ı, da'anı̄ıgo gádaanohwı̄łdishnı̄ı, Dahadın dibelı̄ı ha'ánanı̄ıhı̄ı ch'ı̄gót'i'dı' doo ha'ánádáh dadá' ła'hyúgo yıtı̄syú ha'ánádáhı̄ı, án in'ı̄ıhi dagohı̄ı

aayihí'niiki nlii. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibelíí nanyoodi nlii. ³ Ch'íná'itíh yaa sidaahn bá yó'o'itíh; án bidibelíí yich'í' aníigo daidíts'ag: dabíí bidibelíí bizhi' yee yich'í' aníigo ch'íyihiniil. ⁴ Dabíí bidibelíí ch'íyihiniildá', yádih dahdigháh, áik'ehgo dibelíí bikié' dahnádíksééh: bizhiihíí yídaagołsijhíí bigha. ⁵ Nnee doo yídaagołsı dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádíkséh; án bizhiihíí doo yídaagołsı dahíí bigha. ⁶ Ái Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiłnıid; áidá' nt'é niigo anii shihíí doo bił idaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'anii go gádaanohwiłdishnii, Shíí ch'ígót'i'íí nshlii, dibelíí ha'áná'niłgee. ⁸ Dashíntse hikaihíí dawa da'in'ıihíí la'íí aadaayihí'niikíí daanlii; áí dibelíí doo daabidits'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'i'íí nshlii: hadín shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogaal, áik'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleeł. ¹⁰ In'ıihíí in'ıihíí bigha nadáh, la'íí na'iltseedhíí bigha, dawahá da'ılıí yilchihíí bigha: shihíí ko'ihí'na' daagolıı doleełhíí bigha niyáá, dážhó bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihinaa doleeł. ¹¹ Shíí dibelíí nanyoodíí nkt'éhi nshlii: dibelíí nanyoodíí nkt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelíí yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibelíí nanyoodíí nlii dahíí, doo dibelíí bíyéé dahíí, ma'cho higaalgo yo'ııdá' dibelíí yits'á'yúgo nádilwo'i; áik'ehgo ma'chohíí dibelíí la' yil ndaadeeł, la'ihíí náhołsééh. ¹³ Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bigha, dibelíí doo yaa bił goyéé dahíí bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíí dibelíí nanyoodíí nkt'éhi nshlii, shidibelíí bídaagołsı, shíyééhíí shídaagołsı. ¹⁵ ShiTaa shígółsijhíí k'ehgo shíí áldó' shiTaa bígonsı:

shi'ihina'í dibelí bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibelí lahyúgo ha'ansinil: áí aldó' bíl nánishkáh, áí shizhiihí daidiits'ih doleek; áí dała'ázhi' nádleeh, dibelí nanyoodí dała'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihina'í nniishné', nádidiishné' doleelgohí bigha shiTaa bíl nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíi shinawodíi bee ndiishné', dashíi shinawodíi bee nádidiishné'. Díi shiTaa yee shá ngon'áá ni'.

¹⁹ Díi yati'híi bigha Jews daanlíni ilts'á'kai. ²⁰ Łáágo gádaanniid, Ch'iidn biyi' golíi, biini' ádi; nt'é bigha hídaayołts'aa? ²¹ Ła'íi gádaanniid, Ch'iidn biyi' golínií doo díi k'ehgo yałti' da go'íi. Ya' ch'iidn nnee bináa ágodiníi yináa ya ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaqah goz'aaníi Bik'ehgo'ihina'án bá its'ágót'áá bee bína'goniihgo da'idaagee ngonyáa. ²³ Da'ch'okaqah goz'aagee Solomon bich'ínágohin'áá yuñe' Jesus anádaak lək'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íla'adzaago gádaabihni, Da'os'ahzhi' láá nohwil nagolni'go ánt'ee? Christ níiyyúgo dabígóziigo nohwil nadaagolni'. ²⁵ Jesus gádaabihni, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'íiíi dabígóziigo yee shaa nagolni'. ²⁶ Áidá' doo shidibelí daanohlii dahíi bigha doo daashohdlaq da. ²⁷ Shidibelí shizhiihí daidits'ag, áí bídaagonsi, áí shiké' anakah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíi baa daasiiné'; doo da'ílíi daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniil at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainilíi dawa yitigo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniil yinel'aa da. ³⁰ Shíi hik'e shiTaa bílgo dała'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa,

yee daaboŋe'go. ³² Jesus gádaabiŋii, ShiTaa bits'á'dí nkt'éego áná'ol'ijíí doo ałch'ídn nohwil ch'í'nah ashłaa da; hadíhí bigha ndaashidoŋe'? ³³ Jews daanlíni gádaabiŋii, Nkt'éego áná'íl'ijíí bigha doo ndaaninlne' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dénchọ'go baa yáńti'hí bigha; ni nnee nłíni Bik'ehgo'ihí'nań áná'ńl'ijíí bigha. ³⁴ Jesus gádaabiŋii, Dilzini daanohkij nohwildéniid, golzeego nohwá begoz'aaní biyi' bek'e'eshchij shi ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daasné'íi nnee dilzini daiŋiigo yozhiiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní doo k'ihzhí' ngot'ąą dago; ³⁶ Ya' shíi ShiTaa its'á'shíńtíjigo ni'godzán biká'zhí' nkeshin'a'íi, Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go baa yáńti', daashildohnii née; Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshij, dishniihí bigha? ³⁷ ShiTaa ánát'ijíí k'ehgo doo ánásht'ijl dayúgo, doo daashohdłaa da. ³⁸ Áídá' be'ánásht'ijlyúgo, doo daashohdłaa da ndi, ánásht'ijl daahohdłaa; ái bee ShiTaa shiyi' golíhí, ła'íi ShiTaa biyi' gonshijhí bídaagonłsi, ła'íi daahohdłaa doleeł. ³⁹ Ái bigha daabiltsoodgo ch'éh ánáádaabi'ij; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí' Jesus Jórdan túńlíńíi hanaayú onaanázzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'ąązhí'; akú naghaa. ⁴¹ Nnee łaągo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyhgo áná'ol'ijíí áyíłaa da: ndi John díi nneehíi yaa nagolni' n'íi dawa da'anii lək'e. ⁴² Áík'ehgo áige łaągo daabosdłaad.

11

¹ Béthany golzeegee nnee ła', Lázarus holzéhi, nniih lək'e, ái kih goznilgee Mary ła'íi bik'isn

Martha daagoljii. ² (Án Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizíl bee bikee yá k'eyildee n'íí, án bilah Lázarus holzéhi nñiih.) ³ Lázarus bilahkíí Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehñ, nił nzhóni nñiih, daayilñiigo. ⁴ Jesus yidezts'aadá' gáníí, Díí nñiihíí doo datsaahgo at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah álnéhgo ágot'jii, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeh doleelhíí bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn la'íí Lázarus bilgo bil daanzhoo. ⁶ Lázarus nñiihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaá lək'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Judéayú náádookáh. ⁸ Áidá' bitsilke'yu gádaabilñii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni nił ndaazilñé'go hádaat'jii ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabildo'niid, Ya' dała'á jii doo nakits'adah lénádihikos da née? Dahadín jiihíí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ni'godzán biká' begot'iiníí yo'jiihíí bigha. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iiníí ádjiihíí bigha. ¹¹ Ánniidíí bikédí'go gánádaayildo'niid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'inánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabilñii, NohweBik'ehñ, Lázarus ilhoshyú nlt'éé nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, ñiigo aníí: áidá' bitsilke'yuhíí hánayolgo ilhoshgo áyilñii ląá daanzl lək'e. ¹⁴ Jesus aníita ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, ñiigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleelhíí bigha doo akú nashaa dahíí nohwá shil gozhóó; ndi halaa bich'í'yú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídyms holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayilñii, Néé aldo' akú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleelgo. ¹⁷ Lázarus

ilk'idá' le'sitiigo dí'i bee yiskaayú Jesus nyáá lék'e.
 18 Jerúsalemdí' nakidn dahgostoyú shí Béthany
 goz'aa: 19 Áídí' Jews daanlíni láágo Martha hik'e
 Mary bilah n'íi bigha bidag yádaakti'go baa heskai.
 20 Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'i'
 yich'i' ch'ínyáágo yaa nyáá, Mary kñh yune'
 sidaadá'. 21 Martha Jesus gáyihñii, SheBik'ehñ,
 kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'.
 22 K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ bíhónkeedíi
 naa yinégo bígonsi. 23 Jesus gábihñii, Nilah
 naadidodaał. 24 Martha gábihñii, Nnágodzaahíi bijii
 nách'idikáhgee naadidodaałgo bígonsi. 25 Jesus
 gábihñii, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi
 ihí'naahi nshñii: dahadíi shodlaayúgo daztsaa ndi,
 hiñaa nádodleeł: 26 Dahadíi hiñago shodlaaníi
 doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaa née?
 27 Martha gábihñii, Ha'oh, sheBik'ehñ: Christ,
 Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ni'godzán biká' hígháhi
 níiigo hoshdlaa. 28 Gánñiidá' onádaago dant'éhego
 bik'isn Mary gáyihñii, Iłch'ígó'aahíi kú nyáágo
 nokéed. 29 Mary ái yidezts'aqadá' dagoshch'i'
 nádiidzaago yich'i' oyáá. 30 Jesus Martha baa
 nyáá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kñh gozñilyú
 hígháh da. 31 Jews daanlíni bidag yádaakti'go kñh
 yune' yil naháztaa n'íi Mary hwéheego nádiidzaago
 ch'ínyááhíi daayo'iigo yike' dahiskai, Lázarus
 le'sitiyú hichagyú deyaa shí, daanii lék'e. 32 Mary,
 Jesus sidaayú nyááadá' yiltsaago yiyahzhí' hayaa
 adzaa gáníigo, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah
 doo daztsaa da doleeł ni'. 33 Jesus Mary la'íi
 Jews daanlíni yil hikai n'íi bílgo daachago yo'iidá'
 biyi'siziiníi doo bíl gozhó da lék'e, 34 Áík'ehgo

gáníí, Hayú ndaasołtíí lán? NohweBik'ehń, yushde' ákú dín'íí, daabilńii. ³⁵ Jesus hichag lək'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bił nzhqó lək'e! daanńii. ³⁷ Áídí' ła' gánádaado'ńiid, Nńee bińáá ágodini déz'íigo ánáyiidlaa n'íí, díí nńee ałdó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł lán shı ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus ła'sitíiyú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitíí, tséé bińásgee daaden'áągo. ³⁹ Jesus gáníí, Tséé yó'odaah'aah. Nńee daztsaaníí bilah Martha gábilńii, SheBik'ehń, k'adíí nłchq' silíí go'íí, díí' i yiskaądá' daztsąą n'íí bighą. ⁴⁰ Jesus gábilńii, Ondłąyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ízigo ágot'eehíí hıłtséh doleeł, ya' doo ágánıdėńiid da lá née? ⁴¹ Áık'ehgo daztsaaníí sitíígee tséé bińásgee daaden'aaníí yó'odaiz'ąą. Jesus hadag déz'ıd'á'gáníí, ShiTaa, shidints'agúí na'ihėnsı. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bígonsı, ndi kú nńee nadaazıhíí bighą ádėńiid, shin'á'íí daayodłąą doleełhíí bighą. ⁴³ Ágánńiidá' adııd yıká áníí, Lázarus, aadı' ch'ínáh, yılńii. ⁴⁴ Nńee daztsąą n'íí bigan ła'íí bikee nadik'ą' bik'ıdaadesdizgo; binii ałdó' nadik'ą' bik'ıdesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabilńii, K'eda'oh'ad, áık'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni łaągo Mary yıl hikai n'íí, Jesus adzaahíí daayo'ıigo daabosdłąą lək'e. ⁴⁶ Áídá' ła', Phárisees daanlíni yich'ı' okaigo, Jesus ánát'ıdıí yaa yıl nadaagosńi'.

⁴⁷ Áık'ehgo okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni biłgo nńee yánádaaltihíí ıla'ádaizlaago gádaayılńii, Hago łaá ádaahi'ne'? Díí nńeehíí godiyıhgo áná'ol'ııhıí łaągo

ánát'íí. ⁴⁸ Dayúweh díí k'ehgo ánát'íílyúgo nnee dawa dánko daabodlaḡah doleeki at'éé; la'íí Romans daanlíni nałsééhgo nohwi'okaḡah goz'aaníí la'íí nohwini'íí nohwaa daagohe't'aah. ⁴⁹ Áídí' áí ádaanñiidíí la', Cáíaphas holzéhi, áí legodzaahíí biyi' okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabiññiid, Doo nt'é bídaagonołsí da, ⁵⁰ Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'íííí hileeh da, áí doo nohwił bídaagozi da láá. ⁵¹ Díí doo dabínik'ehgo anúí da: áí legodzaahíí biyi' okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíiigo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleeki dabíntsé yaa nagolñi'; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihií dała'ázhí' ánálnéhgo aldo' bá datsaah doleel. ⁵³ Áí bijíídí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee nadaagoshchíi. ⁵⁴ Áí bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'i'nah naghaa da; ndi áídí' da'igolííyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kih gozñil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yił naháztḡa.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews da'iyāḡhíí bich'i' goldohdá', Jews daanlíni láágo okaḡah zhiñéégo ilch'i' ádaach'idilne'híí bigha il'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaḡah goz'aḡa yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'íigo gádaakídi'ñii, Nt'é daanohsi, da'idaḡayú hínah doleel shí ya'? ⁵⁷ Okaḡah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni, dahadíń Jesus hayú naghahíí yígółsiyúgo bił nadaagolñi'go yá ndaagoz'aḡa, daayiltsoodhíí bigha.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhzhì' gostán yilkaah godziihdá' Jesus Béthanyú n'yaá, Lázarus daztsaádi' náyihilna' n'íi golíiyú. ² Áígee o'i'ááyú bá áda'ch'izlaago Martha koch'ì' ndaahazkqa, Lázarus itah bił da'ch'iyaa lək'e. ³ Mary ik'ah lán ílíní, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bi-kee biká'zhì' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyildée: kìh yuné' ik'ah kikağolchiníi dahot'éhé godideznag. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbido'aakíi gáníi, ⁵ Zhaalihíi tét'iyéhíi bitah'i'ñiihíi bigha nt'é bigha díi ik'ah doo taagi gonenadín penny izlìigo nahaznii da? ⁶ Díi áníhíi doo tédaat'iyéhíi yaa bił goyéégo anii da; ndi in'ìhíi nliihíi bigha anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíi náyihiniil. ⁷ Jesus gáníi, Ch'ík'eh at'íi: leeh shi'dilteehíi bijji doleełhíi bigha da'áik'ehgo nainé' nzhq. ⁸ Tédaat'iyéhíi dábik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíi doo dábik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni ląágo Jesus ákú naghaago yidaagolsigo baa nántsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaádi' náyihilna' n'íi daayiltséhíi bigha ałdó'.

¹⁰ Áídá' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus ałdó' zideego doleełíi yaa nadaagoshchij;
¹¹ Bíi bigha Jews daanlíni ląágo Jesus daayos-dlaadgo bits'á' daheskaihíi bigha zideego hádaat'ij.

¹² Ái iskaqah hik'e nnee ląágo da'idaayú híkaihíi Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzjídá',
¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíi daayoniłgo, yidááhzhì' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'i'íi biNant'a' nlíni,

Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaalí bits'á'dí gózhóq le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiní k'ehgo, ¹⁵ Doo nénldzid da, Sion bizhaazhé rílni: nín'íi, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bil ídaagozi da: ndi Jesus ízisgo ye'at'éehí ch'í'nah ágolzaadá, díi bak'e'eshchij n'íi ła'íi ábi'dilzaahí yínádaalnii. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaadi' náyihilna'go tsébi'i'ándí' ch'ínna' yikniiid n'dá' nnee bináat ánágot'ijl n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahí ya'ikodaanzijhí bigha nnee Jesus yidáázhij' onaksáá. ¹⁹ Áik'ehgo Phárisees daanlíni gádaabikdi'nii, Doo hagot'éégo łaadaahodle'go da łaq; daadeh'ij, ni'gosdzán biká' nnee dawa biké' dahnádnksáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni ła' itah nánksáá, da'idaagee da'ch'okqahyú. ²¹ Ái Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áik'ehgo gádaabiknii, Jesus daahihiltseh hádaahiit'ij. ²² Philip Andrew yil nagolni'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áázhgo Jesus yil nadaagosni'.

²³ Jesus gádaabiknii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ízisgo be'ánsht'eehí ch'í'nah hileehí bee biká' ngonyáá. ²⁴ Da'anii, da'aniigo gádaanohwídishnii, T'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áidá daztsaayúgo zhá binest'a' łaq hileeh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' bil ilíhíi bi'ihí'na' bits'á' da'ílíi hileeh; áidá' dahadín díi ni'gosdzán biká'gee bi'ihí'na' doo bil ilíi dahíi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hinaa doo. ²⁶ Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal

le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí aldó' nagmaa doleek: dahadín shá na'iziidíí shiTaa bidnłshih at'éé. ²⁷ Shiyi'sizini doo bił anii da k'adíí; nt'éshą' dishniih? ShiTaa, díí shich'į' ágonéhíí bits'ą' hasdášhínłteeh, dishniih née? Dah, díí shich'į' ágonéhíí bighą niyááhi at'éé. ²⁸ ShiTaa, ízisgo nizhi'íí ch'į'nah ánle'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziihíí gánniid, Ik'idá' ízisgo nizhi'íí ch'į'nah áshłaa ni', áík'ehgo ch'į'nah ánánáshdle'. ²⁹ Nnee bit'ahgee nadaaziinií ła' áí daidezts'ąągo gádaanii, Ides'nih: ła'íí gádaanii, Bik'ehgo'ihį'nań binal'a'a yaaká'dí'hi bich'į' hadzii. ³⁰ Jesus gáníí, Díí hadziihíí doo shíí shighą da, nohwíí nohwichą ánniid. ³¹ K'adíí díí ni'goszán biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áík'ehgo ni'goszán binant'a' ch'idolt'eeł. ³² Shíí ni'dí' ts'ídag dahshidi'diiltįyúgo nnee dawa ích'į'go ashdléh. ³³ Hagot'éégo datsaah doleekíí bebígózłhíí bighą ágánniid. ³⁴ Nnee gánádaado'niid, Begoz'aaníí biyi', Christ dahazłį' goljí, golzeego née daasidiits'ąą: nt'é bighą, Nnee k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dah-bidi'dolteeł, nńii áídá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí nńiihíí hadín álńnií? ³⁵ Jesus gádaabińni, Be'idindláadíí déł'ihézhį' t'ah nohwá begot'į. Be'idindláadíí t'ah goljídá' bee nahkai, dahyúgo godilłhíí nohwitis hileeh: dahadín godilłhíyú nagmaahíí hayúgo higaakíí doo yígółsį da. ³⁶ Be'idindláadíí t'ah nohwá begot'įdá', be'idindláadíí daahohdląą, áík'ehgo idindláadíí bichągháshé daadołeeł. Jesus díí yee hadziidá' yits'ą' nyáágo yits'ąą nádest'įid lék'e.

³⁷ Godiyįhgo áná'ol'įhíí łąągo bináál' áyíłaa ndi t'ah doo daabodłąą da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihį'nań binkááyú na'iziidi gánniid n'íí begolńe'híí bighą

ágodzaa, NohweBik'ehń, nadaagosiilni'íi hadín yosdlaąad? Ła'íi hadín nohweBik'ehń bigan binawodíi bił ch'í'nah alzaa? ³⁹ Ái bigha doo da'odlaą da, Esáias gánádo'niidhíi bigha. ⁴⁰ Bináá ádaagodihgo, ła'íi bijíi daant'izgo áyíłaa; dahyúgo bináá yee daayo'íi, ła'íi bijíi bee bił ídaagozi, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleek. ⁴¹ NohweBik'ehń bits'á'idindláádíi yo'íidá' yaa yałti'go Esáias ágánniid lék'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni łaągo Jesus daayosdlaąad ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhooníi doo dázhó hádaat'íi dadá' nnee bił nzhooníi zhá itisgo hádaat'íi.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaąahíi doo shíi zhá shodlaą da, áídá' shin'a'ń aldó' yodlaą. ⁴⁵ Hadín sho'iníi shin'a'ń yo'íi. ⁴⁶ Be'idindláádíi nshíigo ni'gospdzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaąahíi doo godihílyú naghaa le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishniihíi yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíi, án doo baa yashti' da: ni'gospdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishniilgo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíi baa yałti'íi gólíi: yati' bee yásíłti'íi nnágodzaahíi bijíi baa yałti' doleek. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásíłti' da, shiTaa shin'a'ń nt'é dishniigo yashti'íi, nt'é dishniigo hasdziihíi shá ngon'áą. ⁵⁰ Díi bígonsi, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíi ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hínaa doleek: áík'ehgo shiTaa áshihniihíi bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaḡahíí dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'į' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígótsídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bił nzhḡḡo dāngonyáázhį' bił nzhḡḡ. ² O'i'ááyú da'ch'iyaaḡá' Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus ch'ibidi'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'án natsibiłkeesgo ábılsį; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígótsį, la'íí Bik'ehgo'ihı'nań yits'á'dı' nyáá, Bik'ehgo'ihı'nań yich'į' nádesdzaago ałdó' yígótsį; ⁴ Áık'ehgo da'iyaaḡı' nádiidzaago iká' bi'íhıí idaa yidiltsooz; áıdı' niibek'e'ildéhé náidnłtsoozgo idináısti'. ⁵ Betádıgisé biyi'zhı' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizdı' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayıldéh nkegonyaa. ⁶ Áıdı' Simon Peter baa gonyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, ya' shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábiłnii, Nt'é bigha asht'íınıí k'adyúgo doo bígonłsį da, ndi bígonłsııh ndi at'éé. ⁸ Peter gábiłnii, Shikee doo shá tánógis at'éé da. Jesus gánabiłdo'niid, Nikee doo ná tásıgiz dayúgo, doo nił gonsht'ıı da. ⁹ Simon Peter gábiłnii, SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in ałdó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábiłnii, Dahadıń ténálth'ıí bikee zhá táyigis bik'eh, áık'ehgo dásizıı nt'éégo tanásgiz: nohwıı tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadıń ch'ibido'aahıı yígótsıhıí bigha ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aḡł bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhıí ánágodlaa, áıdı' dahnánezzaago gádaabiłnii, Nohwá ásdzaahıı bídaagonłsį née? ¹³ Iłch'ıgó'aahıı la'íí nohweBik'ehń daashıldohnii:

da'áígee ádaadohñii áí; án nshl̄j̄h̄íí bigh̄a.
 14 Shíí nohweBik'eh̄n̄ la'íí nohwil̄ ch'ígó'aahíí
 nshl̄ni nohwiikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo
 nohwíí ałdó' nohwiikee látádaahgisgo dábik'eh.
 15 Be'ol'j̄i doleekíí nohwináał áshłaa, áík'ehgo
 nohwíí ałdó' ágádaah't'j̄i le'. 16 Da'an̄ii, da'aniigo
 gádaanohwil̄dishñii, Na'iziidíí doo binant'a' yitiso
 at'éé da; hadín hil'a'íí binł'a'íí doo yitiso at'éé da.
 17 Díí bídaagonłsigo, be'ánádaah't'j̄ilyúgo nohwil̄
 daagozhóq doleel̄.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí
 hanohwinil̄íí bígonsj̄: ndi Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati'
 bek'e'eshchiiníí begolne' doleelh̄íí bigh̄a, Hadín
 bán bil̄ hishaaníí shich'j̄i got'j̄ih. 19 Doo hwahá
 begolne' dadá' baa nohwil̄ nagoshñi', áík'ehgo
 be'ágodzaago da'án nshl̄j̄igo daahohdłaa doleel̄.
 20 Da'an̄ii, da'aniigo gádaanohwil̄dishñii, Dahadín
 deł'a'n̄ náidnłt'j̄iyúgo, shíí ałdó' náshidil̄teeh;
 hadín náshidnłt'j̄ih̄íí shinł'a'á ałdó' náidil̄teeh.
 21 Jesus ágánñiidá' biyi'siziiníí doo bil̄ gozhóq
 dago, nagolñi'go gáníí, Da'an̄ii, da'aniigo
 gádaanohwil̄dishñii, Nohwíí la' ch'ishinoh'aah
 doleel̄. 22 Hadínsh̄a' áyil̄ñii daanzigo bitsil̄ke'yu
 nádaal̄inéł'j̄i. 23 Bitsil̄ke'yu la', Jesus bil̄ nzhónihi,
 Jesus bitil̄zhj̄' bínentj̄íí l̄ek'e. 24 Áík'ehgo Simon
 Peter áí nay'izhgizhgo gáyil̄ñii, Nahódñłkid,
 hadín áyil̄ñii áí? 25 Bitil̄zhj̄' bínentíiníí Jesus
 gáyil̄ñii, SheBik'eh̄n̄, hadín álññii áí? 26 Jesus
 gáníí, Ee'sí'áago baa dish'ałíí, án ałdishñii.
 Yee'iz'áago Judas Iscariot yaa yin'áq, Simon biye'.
 27 Ee'ist'áahíí náidn'áqadá' ch'iidn̄ nant'án, Satan
 holzéh̄i beh hiyáá. Jesus gábil̄ñii, Nt'é ánle'íí

dahale ánlé'. ²⁸ Da'iyaaḡo naháztaaníí nt'é bigha ágábiln̄iidíí doo la' yígols̄j̄id da. ²⁹ Judas zhaali bizis nayi'aahíí bigha Jesus ágábiln̄ii, daanz̄i laḡ, Da'idaaníí bá hidán̄ nayiln̄iihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí laḡ daanz̄i. ³⁰ Judas ee'ist'aḡhíí náidn'aḡhíí bikédí'go dagoshch'ḡ' ch'ínyáá; áídí' t'é' gozlj̄i.

³¹ Ch'ínyááadá' Jesus gáníí, K'adíí shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' ízigo be'ánsht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolííł, dagoshch'ḡ' ch'í'nah áidolííł. ³³ Shichḡgháshé, dé't'ihézh̄i' t'ah nohwil̄ nashkai. Shiká daadeh'j̄i doleel; Jews daanlíni ádaabildéniidíí k'ehgo nohwíí ałdó' gánohwíłdishn̄ii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁴ Begoz'aaníí aníidéhi bee nohwá ngonsh'aah, lił daanohj̄oḡgo; dashíí shil̄ daanohshoḡhíí k'ehgo nohwíí ałdó' lił daanohj̄oḡ doleel. ³⁵ Díí bee shiké' hikaahíí daanohlj̄iigo n̄nee dawa yídaagołs̄i doleel.

³⁶ Simon Peter gábiln̄ii, SheBik'ehń, hayú dínayaa? Jesus gábiln̄ii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' n̄náh da; áídá' ikédí'go shiké' n̄náh doleel. ³⁷ Peter gábiln̄ii, SheBik'ehń, nt'é bigha k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíí nigha dasiitsaḡ ndi dábik'eh. ³⁸ Jesus gábiln̄ii, Ya' shíí shigha dantsaah néé? Da'an̄ii, da'an̄iigo gáníłdishn̄ii, Tazhik'áne doo hwahá an̄iih dadá', taadn doo bígons̄i da shil̄n̄iih ndi at'éé.

14

1 Doo nohwijí natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaą, shíí áldó' daashohdlaą. 2 ShiTaa golíyyú láągo nohwiba' goz'aa: doo ágát'éé dayúgo doo nohwıl nagoshni' da doleeł ni'. Ákú nohwá ilch'ı'goshléhyú déyáá. 3 Ákú nohwá ilch'ı'goshlaadá' nánshdángo t'aaqzhı' nohwıl nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasółtaą doo. 4 Hayú déyááyú bídaagonłsı, itínhíí áldó' bídaagonłsı. 5 Thomas gábińii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonłzı dadá' hagot'éégo itínhíí bídaagonłzı? 6 Jesus gábińii, Shíí itínhíí nshłı, da'anii ágot'eehıí, la'ıí ihı'naahıí nshłı: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. 7 Shídaagonłsıyúgo shiTaa áldó' bídaagonłsı doleeł ni': kodı' godezt'ı'go bídaagonłsı, la'ıí daahołtsaa. 8 Philip gábińii, NohweBik'ehń, niTaa nohwıl ch'ı'nah ánle', áık'ehgo nohwıl dádaabik'eh. 9 Jesus gábińii, Philip, ya' nohwıl nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shıgonłsııh da née? Hadın sho'iinıí shiTaa yo'ıı; áıdá' nt'é bigha, NiTaa nohwıl ch'ı'nah ánle', nńii? 10 ShiTaa biyi' gonshłı, la'ıí shiTaa shiyi' golıı doo hondlaąh da née? Yati' bee yashti'ıı doo dashınık'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golıınıí ánásht'ııkıı dabıı ánáyol'ıı. 11 ShiTaa biyi' gonshłııgo, la'ıí shiTaa shiyi' golııgo shondlaąh: dagohıı ánásht'ııkıı zhá bigha shondlaąh. 12 Da'anıı, da'anııgo gádaanohwıłdishńii, Hadın shodlaanıı ánásht'ııkıı k'ehgo ánát'ııł doleeł; ánásht'ııkıı bitisgo ndı ánát'ııł doo; shıı shiTaa bich'ı' nádésdzáhıı bigha. 13 Shizhi' hohshiıgo nt'éhéta daahóhkeedıı nohwá łashle', shiTaa ízisgo

ye'at'éehíí biYe' bee ch'í'nah ádolniił doleelgo.
 14 Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo
 nohwá łashłe'.

15 Nohwił daanshoqyúgo bengoni'ááníí
 bikísk'eh ádaanoht'ee. 16 ShiTaa hoshkaqah doleel,
 áík'ehgo ła' Kich'oniihíí nohwaa naadit'aah,
 án dahazhı' nohwił nliı doleel. 17 Án Spirit
 da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán
 biká' nnee doo hagot'éégo nágodı'aah da, doo
 daayo'ıı da, doo yidaagołı dahıı bigha: áıda'
 nohwıı bídaagonołı; nohwił nliı, ła'ıı nohwiyi'
 gołıhıı bigha. 18 Nohwits'á' nádésdzáágo doo
 dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áıdı' nohwich'ı'
 nádishdáál. 19 Dıt'ıhézhı' ni'gosdzán biká' nnee
 doo nádaashıłtséh da; da'ágát'éé ndi nohwıı
 daashołtséh: shıı hinshnaahıı bigha nohwıı áldó'
 daahinohnaa doleel. 20 Áı bijıı shıı shiTaa biyi'
 nshıı, nohwıı shiyi' daanołıı, shıı nohwiyi'
 daanshııhıı bídaagonołı doleel. 21 Hadıń
 bengoni'ááníí yıgółıgo yikísk'eh at'éehıı, án bıł
 nshoq: hadıń bıł nshoonıı shiTaa bıł nzhóni
 at'éé, áík'ehgo án shıł nzhoqgo bich'ı' ch'í'nah
 ádinszı doleel. 22 Judas, doo Iscáriot dahi, gábilnıı,
 NohweBik'ehń, nt'é bigha ni'gosdzán biká' nnee
 doo bich'ı' ch'í'nah ádnłéh dadá', néé zhá
 nohwich'ı' ch'í'nah ádnłéh doleel? 23 Jesus
 gábilnıı, Nnee bıł nshoqyúgo shiyati'ıı yikísk'eh
 at'éé doleel: shiTaa bıł nzhoq doleel, áík'ehgo
 baa nt'aashgo bıł daagondliı doleel. 24 Hadıń
 doo bıł nshoq dahıı shiyati'ıı doo yikísk'eh at'éé
 da: yati' daadohts'agıı doo dashıı shiyati' at'éé
 da, shiTaa shin'á'n biyati' at'éé. 25 Díı ágot'eehıı

bee nohwich'í' yásílti', t'ah nohwhitahyú nshíjídá'.
 26 Kich'oníihíí, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'í' daidi'aa doleełí dawa nohwił ch'ígó'aah doleeł, nohwił nagosisni'íí dahot'éhé bínádaaħniihgo ánohwiksí doleeł. 27 Ilch'í'gont'ééhíí nohwaa nnshné', ilch'í'gont'ééhíí shits'á'dí' begoz'ánihií nohwaa daanshné': doo ni'godzáń bits'á'dí' ágot'eehíí k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwíjii natsídaahiltq' da le', doo nédaaldzid da le'. 28 Gádaanohwíłdéniiđíí daadisots'aq, Deyáadı' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwił daanshoq lək'eyúgo nohwił daagozhóq doleeł ni', shiTaa bich'í' nádésdzá dishniihíí bigha; shiTaa shitisgo at'éhi nlii. 29 Doo hwahá begolne' dadá' nohwił nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaq doleełhíí bigha. 30 Kodí' godezt'i'go doo ląągo nohwich'í' yádaashti' da: díí ni'godzáń binant'a' higaalhií bigha, áń doo shebik'eh da. 31 Ni'godzáń biká' nnee shiTaa shił nzhóqgo yídaagoksí doleełhíí bigha, shiTaa shá ngon'áání k'ehgo ánásh't'ijł. Daohsijh, hikaah le'.

15

1 Shíí dasts'aa dahnansé'íí da'aníihíí nshíj, shiTaa hii dahnansé'íí nł'éégo áyíłsiníí nlii.
 2 Shits'ádaaz'aahíí doo nest'a' áile' dahíí dawa shits'áyiniil: áídá' shits'ádaaz'aahíí nest'a' áile'íí náyigeesh, nest'án dayúweh ląągo áiléh doleełhíí bigha. 3 Nohwíí ilk'idá' yati' bee nohwich'í' yásílti'íí bee daanohwidilkqod.
 4 Shiyi' daanoħlii, shíí alđó' nohwiyi' nshíj. Its'ádaaz'aahíí doo dabízhá nest'a' áyóléh at'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliiyúgo zhá; nohwíí alđó'

nest'ą' doo ádaahle' da, shiyi' daanohłiyúgo zhá. ⁵ Shíi dasts'aa dahnansé'íi bá'ó'áhi nshłij, nohwíi shits'ádaaz'aahíi daanohłij. Dahadín shiyi' nliiníi, ła'íi biyi' nshłiiníi, án nest'ą' ła'ągo áiléhi nlij; shíi da'ánsdihyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee ła' doo shiyi' nlij dayúgo, its'ádaaz'aahíi ła' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi lenádaihezlaago kọ' biyi' odaiskaadgo nliid. ⁷ Shiyi' daanohłiyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'ąayúgo, dahádaahł'ijhíi daahóhkeedgo nohwá ádaadolniil. ⁸ Nohwinest'ą' ła'ągo ánádaahł'ijhíi bee shiTaa ízigo at'ééhíi ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aniigo shiké' hikaahíi daanohłij. ⁹ ShiTaa bił nshọqhíi k'ehgo nohwíi shł daanohshọq: dayúweh shł daanohshọq le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníi bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehn bił nshọqhíi k'ehgo bengoni'áaníi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dávik'ehn shł daanohshọq doleel. ¹¹ Shits'ą'dí' kọ'ijóóníi nohwiyi' daagoljí doleelgo, ła'íi dážhó nohwł daagozhóq doleelhíi bighą be'ánohwłdéniiid. ¹² Díinko bengoni'áni at'éé, Shł daanohshooníi k'ehgo nohwíi aldó' kł daanohjọq doleel. ¹³ I'ijóóníi díi bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, nnee bi'ihina' bit'eké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'áaníi be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanohłij. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíi daanohwłdishniigo daanohwoshíi da; na'iziidíi binant'a' ánát'ijhíi doo yígólş da: áidá' shit'eké daanohwłdishniigo daanohwoshíi; shiTaa bits'ą'dí' disiiits'ą'á'íi dawa nohwł ígózigo ashłaaahíi bighą. ¹⁶ Nohwíi doo hadaasisohtij da, shíi

hanohwiheñil, nest'a' ánádaa'ijiyú dahdohkángo nohwaa godini'áá, áí nest'a' daagolíí nt'éé doleelgo; áík'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díínko nohwá ngoní'áá, hł daanohjoo le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihíí dabíntsé shik'edaanniihgo bídaagonołsi. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bich'izhinéé daanohłiyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíí bich'izhinéehíí bıl daanzhóni at'éé; áídá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bich'izhinéé daanohłi da, ndi bits'a' nohwiniñil, áí bigha ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'iz' hasdzii n'íí bínádaałnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitigo at'éé da, nohwıdénıid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí ałdó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh ádaat'ee lək'eyúgo, nohwíí ałdó' ádaadohñiihíí yikísk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'húí bigha díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yıdaagołsi dahíí bigha. ²² Doo niyáágo bich'iz' yádaasilti' dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adíí bincho'íí bigha doo nt'é yik'ıdaagodi'áh da. ²³ Dahadín shik'enniihíí shiTaa ałdó' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú áná'ol'ijíí doo hwahá hadín áile'hi ashłaa dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa bılgo daanohwiłtsaągo nohwik'edaannii. ²⁵ Dabíí bich'iz' begoz'aaníí biyi' k'e'eshchiiníí, Doo nt'é bigha shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaníí begolne'go ánágot'ijł. ²⁶ Kich'oniihíí, án shiTaa bits'a'dí' nohwich'iz' dish'aa doleelíí nyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi

ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nlíni, án shaa nagolni' doleek: ²⁷ Nohwí' áldó', dantsé godezt'i'dí' nohwíł nashkaihíí bighą shaa nadaagołni' doleek.

16

¹ Doo t'ąazhi' nanánohohdéh da doleehíí bighą díí dawa bee nohwich'í' yádaasíłti'. ² Jews ha'ánákséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleek: ła'íí dahadíń nohwizes- hiiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ásht'íí nzi doleehíí baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yídaagołsi da, shíí ndi doo shídaagołsi dahíí bighą ánádaat'íł doleek. ⁴ Díí baa nohwíł nagosisni'íí baa gonyáágo, binádaałniih doleehíí bighą nohwíł nagosisni'n'. Iłch'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwíł nagosisni' da ni', t'ah nohwíł nashkai n'íí bighą. ⁵ K'adíí shides'a'ń bich'í' deyaáa; áídá' doo ła', Hayú dínyaa? daashíłdohniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwíł nagosisni'híí bighą nohwíł biyi' doo nohwíł daagozhóq da daasolji. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniigo ánohwíłdishni; dahdisháhíí nohwá nzhqo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'onniihíí doo nohwaa hińáh da; áídá' óyááyúgo zhą nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Áń nýáágo nchq'go ágot'eehíí, nzhqoqo ágot'eehíí, ła'íí aayá'iti'íí ni'gosdzán biká' nnee yił ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodłqą dahíí bighą nchq'go ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleek; ¹⁰ ShiTaa bich'í' deyaágo doo nádaashołkséh dahíí bighą nzhqoqo ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleek; ¹¹ Díí ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'híí bighą aayá'iti'íí bił ch'í'nah ádaile' doleek. ¹² Łąágo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adíyúgo doo nohwíł ídaagozi da. ¹³ Áídá'

Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígółsi doleek; doo dabínik'eh yakti' da doleek; nt'éhéta yidits'agíí zhá yaa yakti' doo: ła'íí begoldohíí nohwił ch'í'nah áidolił. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwił nagolni' doleehíí ízisgo be'ánsht'eehíí nohwił ch'í'nah áidolił. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighá shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwił ch'í'nah áidolił, déniid. ¹⁶ Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashołtséh, shiTaa bich'í' deyaáhíí bighá. ¹⁷ Bitsilke'yu ła' gádaaiki'di'nii, Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashołtséh: ła'íí, ShiTaa bich'í' deyaáhíí bighá, daanohwiłniihíí, nt'é niigo aníí? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo aníí, Dét'íhézhi', niihíí? Néé doo bídaagonłzi da nt'é niigo aniihíí. ¹⁹ Jesus nabídaadikiid hádaat'íigo yígółsiigo gádaabiłnii, Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashołtséh, dishniihíí bighá nałdaadołkid néé? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Daahchag, ła'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'godzán biká' nnee bił daagozhóq doleek; doo nohwił daagozhóq da doleek, áídá' doo nohwił daagozhóq dahíí nohwił daagozhóq nádaadodleek. ²¹ Isdzán iłchiigo doo bił gozhóq da, iłchiige ngonyááhíí bighá: áídá' ishchíi'hií bikédí'go, ni'godzán biká'zhi' nnee yishchíi'hií yaa bił gozhóqo, nniih n'íí doo yínalıniih da. ²² Áík'ehgo doo nohwił daagozhóq da k'adíí: ndi nádaanohwiłtsáqo nohwił daagozhóq doleek, doo hadín nohwił gozhóóníí nohwits'á' náidoné' at'éé da. ²³ Áí bijii

doo nashídaadołkid da doleel. Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedí nohwaa daayiné' doleel. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázho nohwil daagozhóó doleel. ²⁵ Díi íłch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nagosisni': ndi íłch'ígót'aahgo na'goni'íi doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahíi baa gowáh, áída' dabígóziigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleel. ²⁶ Ái bijji shizhi' biláhyú da'óhkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkaah doo daanohwiłdishniigo da: ²⁷ ShiTaa dabíi bil daanohshoó, nohwil daanshoohíi bigha, la'íi shiTaa bits'á'dí' níaágo daahosohdlaadhíi bigha. ²⁸ Shíi shiTaa bits'á'dí' ni'gosdzán biká'zhi' nkeniyáa: k'adíi ni'gosdzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígóziigo yánkti', íłch'ígót'aahgo na'goni'íi dee bee yánkti' da. ³⁰ Dawa bígonłsiigo k'adíi bídaagosiilziid, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' nyaago daanosiidlaad. ³¹ Jesus gádaabihni, Áníita da'osohdlaad née? ³² Isaa, íltahosohkaigo danohthiige gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtłish doleelíi baa gowáh, íłk'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'ínítłizh da, shiTaa bil nash'aashíi bigha. ³³ Shíi shiláhyú íłch'í'gont'éehíi be'ádaanoht'ee doleelíi bigha díi bee nohwich'í' haszii. Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaahíi biyi' nahkai: áída' nohwil daagozhóó le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

1 Jesus díí aꞗł ánniidá' yaaká'yú déz'iigo gáníí, ShiTaa, baa gowáh n'íí biká' ngonyáá; shíí, niYe' nshkíiníí, ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'go, shíí áldó' ízisgo ánt'ééhíí ch'í'nah ánsht'e'.
 2 Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngon'aꞗ, hadíí shaa daadín'aꞗhíí dawa dahazh'í' ihí'naahíí baa daadinsh'aa doleelgo. 3 Díínko dahazh'í' ihí'naahíí át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihí'na' da'aníhi n'ííhíí nídaagoksi, la'íí shíí, Jesus Christ shíín'á'íí, áldó' shídaagoksi doleel. 4 Ni'godzán biká' ízisgo be'ánt'ééhíí ch'í'nah ánishlaa: na'idziid shaa dín'aꞗ n'íí aꞗł ashlaa. 5 ShiTaa, k'adíí ni'godzán t'ah doo álne' dadá' ízisgo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. 6 Ni'godzán biká' nnee bitahdí' la' shaa nnilíí bich'í' nizhi' bígózigo ashlaa: níyéé daanlii ni', shaa nnil; niyati' yikisk'eh ádaat'ee. 7 Dawahá shaa dín'aꞗhíí ni nits'á'dí'go yídaagoksi. 8 Yati' shaa dín'aꞗhíí bee bich'í' yádaasilti'; áí nádaidnné', nits'á'dí' níyááhíí da'aníigo yídaagoksi, la'íí shíín'á'íí daayosdlaꞗd. 9 Bá da'oshkaꞗh: ni'godzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaꞗh da, áídá' hadíí shaa nnilíí zhá bá da'oshkaꞗh; áí níyéé daanliihíí bighá. 10 Shíyééhíí dawa níyéé, níyééhíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshidelzaa. 11 K'ad doo ni'godzán biká' nashaa da doleel, áíhíí ni'godzán biká' nakai, shihíí nich'í' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahóntá', dała'á ndliihíí k'ehgo dała'á daanlii doleelgo. 12 Ni'godzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa nnilíí nizhi'

binawodíí bee daahóshtą' ni'; biṇádaadesh'íggo doo ła' ch'a'otłhizh da, ndi da'ílíí hileeh yá gozlíni zhá, Bik'ehgo'ihí'ṇań biyati' bek'e'eshchiiníí begolṇe'híí bighą. ¹³ K'ad nich'į' nádesdzá; shıl gozhóóníí dázho' bee bił daagoyılshóó doleełhíí bighą díí ni'gosdzán biká'zhį' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íí baa bił nadaagosisni'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bighą ni'gosdzán biká' nṇee bik'edaanṇiih. ¹⁵ Ni'gosdzán bits'á'ńṇíí doo dishṇiigo oshkąąh da, ádá' nchọ'íí bits'á'go ádaanłsį, dishṇiigo oshkąąh. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aníihíí nits'á'dí' begoz'aaníí bee hadaańle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'gosdzán biká'zhį' shidínł'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzán biká'zhį' odaal'a'. ¹⁹ Bíí bighą godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí alđó' da'aníhi bee hadaadilṇe' doleełhíí bighą. ²⁰ Doo dabíí zhá bá da'oshkąąh da, hadín díí nṇee biyati'híí bighą daashodłąą doleełí alđó' bá da'oshkąąh; ²¹ Áí dawa dał'a'á daanłjį doleełgo; ni shiTaa ńlínihíí shiyi' nłjį, ła'íí niyi' nshłjįhíí k'ehgo bíí alđó' dał'a'á daanłjįgo nohwiyi' daanłjį doleeł: shidínł'a'go ni'gosdzán biká' nṇee daayodłąą doleełhíí bighą. ²² Ízisgo be'ánsht'eehíí shaa ńné'íí baa daasiiné'; dał'a'á ndłjįhíí k'ehgo dał'a'á daanłjį doleełhíí bighą; ²³ Shíí biyi' daanshłjįgo, ni shiyi' nłjįgo, díí nṇee dazho' nł'éeego ádaabile'go dał'a'á daanłjį doleeł; áık'ehgo ni'gosdzán biká' nṇee shidínł'a'go yıdaagołsį doleeł, ła'íí nił nshọqłhíí k'ehgo nił daanzhoqłhíí alđó' yıdaagołsį doleeł.

24 ShiTaa, hadíí shaa nínilíí hayú nashaayú bil daanshíj doleełgo hasht'íí; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nné'íí daidołtsééł, ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshoq lək'ego. 25 ShiTaa, dázhó nkt'éégo ánt'ééhíí, ni'godzán biká' nnee doo nídaagołsı da lək'e: ndi shíí nígonsı, ła'íí díí nneehíí shiínń'a'go yídaagołsı. 26 Nizhi' baa bil nadaagosisni', baa bil nanádaagoshni' doleeł; i'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagołıı doleeł, ła'íí biyi' daanshíj doleełhíí bigha.

18

1 Jesus ágánniidá' bitsilke'yu bilgo tú da'ayahágo nlíni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aazhı' yił okai. 2 Judas, ch'íbí'aahíí, áldó' dégózhónégo goz'aaníí yígółsı: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yił onákah lək'e. 3 Akú siláada ła'íí aasinilíí, okąah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, kq'nalbaahíí, kq'diltkishíí ła'íí benagonlkaadíí daayonıłgo Judas yił hikai. 4 Jesus díí bee bich'ı' ágonéhíí dawa yígółsıgo áí nneehíí yich'ı' nyáágo gádaayıłnii, Hadín biká hadaanohtaa? 5 Nneehíí gádaabiłnii, Jesus, Názaředhı' gólíni. Shíí án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'íbí'aahíí, áldó' itah sizıı lək'e. 6 Shíí án ánsht'ee, daabiłniiidá' dagoshch'ı' t'aazhı' deheskaigo ni'zhı' nanehezdee. 7 Jesus gánadaabiłdo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názaředhı' gólíni, nádaado'niid. 8 Jesus gánadí'nii, Shíí án ánsht'ee, daanohwiłdéniid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nneehíí ch'ík'eh nádókáh: 9 Nnee shaa nínilíí

doo la' shaa ch'a'okáad da, áníí n'íí begolne'híí bigha anii. ¹⁰ Simon Peter, besh be'idiltishé naitíhíí hayidzúizgo, okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhiéégo naidnlgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyihíí, Nibízh be'idiltishé bízis biyi' onántíí: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaa ndi at'éé. ¹² Áídí' siláada la'íí binant'a' la'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo hidaayist'oo, ¹³ Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí áí legodzaahíí biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíí lək'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'í' yaht'go gánniid lək'e, Nnee dala'á nnee dawa ya datsaahgo zhə nzhqo.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i aldó': án okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bigótsigo kih yune' Jesus yil ha'a'aazh. ¹⁶ Áídá' Peter dáádít'ihgee sizíí. Áídí' Jesus bitsilke'yu la'ihíí, okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígótsini, ch'ínyáágo, isdzán dáádít'ih yaa sitíni yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádít'ih yaa sitíni Peter gáyihíí, Ni aldó' la' áí nneehíí bitsilke'yu itah níí nsí. Dah, shí doo áí nshíí da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí la'íí aasinilíí gozk'azíí bigha deda'deshjeedgo nádaaniildziilgo kq'zhí' nadaazí: Peter aldó' itah nániildziilgo sizíí lək'e.

¹⁹ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíí la'íí ích'ígó'aahíí yaa nabídkid lək'e. ²⁰ Jesus gábihíí, Ni'gosdzán biká' nnee ch'í'nah bich'í' yadaashti' ní'; Jews ha'ánálséh nagoz'aq yune', la'íí da'ch'okaah goz'aq yune' dávik'ehn ích'ígonsh'aah ní', Jews daanlíni íla'ánádaat'íhgee;

doo nt'é nash'i'go yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bigha nashidn'kid áidá? Hadíi daashidezts'aaní nt'é daabil'déniidíi yídaagolsi: áí nahódaañ'kid. ²² Ágánniidá' aasinilíi lá', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonlts'í, gánígo, Ya' áík'ehgo okaqah yebik'ehi da'itiséyú sitíni bich'í' yách'ikti' née? ²³ Jesus gábil'nii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shil nagolní': áidá' da'aniiigo hasdziyúgo nt'é bigha shónlts'í? ²⁴ Ánnas, Jesus lest'oggo Cáiapas, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'í' oyi'a' ni'. ²⁵ Simon Peter nániildziilgo sizijj lék'e. Gádaabilch'inii, Ni áldó' lá' bitsilke'yu nílj daandzi. Dah, shí doo án nshlj da, nádo'niid. ²⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi lá', án Peter yijaa naidn'gizh n'íi bik'íi níni, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'aagee áí nneehíi bil nish'ijj ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áne ánniid.

²⁸ Cáiapas bikijh goz'aadí' yáná'itihé yuné' Jesus odaizl'óz: dázho t'ahbi lék'e; Jews daanlíni ákóne' ha'a'ikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idaagee doo itah daahiidleh da, okaqah zhin'éego doo ilch'í'daandléh dahíi bigha daanzigo, doo ha'akáh da lék'e. ²⁹ Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáago gádaabil'nii, Áí nneehíi hago láq adzaago bil nohkai? ³⁰ Jews gádaabil'nii, Doo ncho'go adzaa dayúgo doo naa bil nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánádi'nii, Dánohwíi bedaagosof'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'nii, Nnee zideego begoz'aaníi doo bee daagosiil'aa da. ³² Jesus hagog'éego datsaah doleehíi dabíi yaa nagolní' n'íi begolne'go ánagog'ijl. ³³ Pílate yáná'itihé yuné'

onanádzaago, Jesus yich'ì' hadziigo gáyih̄nii, Ya' ni
 Jews ízisgo biNant'a' n̄l̄j̄ n̄ée? ³⁴ Jesus gábih̄nii, Ya'
 danínik'eh̄ án̄nii n̄ée, dagohíí ła' ágádaashih̄niiigo
 nił nadaagol̄n̄ih̄íí bigh̄ą án̄nii n̄ée? ³⁵ Pílate
 gán̄íí, Ya' shíí Jew nsh̄l̄j̄ gá? Dani bił hán̄t'í'íí
 ła'íí n'ókąąh̄ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi
 shaa daanidez'ąą: hago ándzaa áídá'? ³⁶ Jesus
 gábih̄nii, Beshik'ehíí doo díí ni'godzán biká'
 begoz'ąą da: beshik'ehíí díí ni'godzán biká'
 begoz'ąąyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltij̄
 dahíí bigh̄ą shinadaal'a'á nadaagonłkaad doleeł
 ni': n'íí beshik'ehíí díí ni'godzán doo bits'ą'dí'
 begoz'ąą da. ³⁷ Pílate gábih̄nii, Nant'án n̄l̄j̄ ła'ą ya'?
 Jesus gábih̄nii, Da'áígee án̄nii, Nant'án nsh̄l̄j̄h̄íí.
 Da'an̄ii ágot'eehíí baa nagosh̄n̄i' doleełh̄íí bigh̄ą
 gosil̄j̄, ła'íí áí bigh̄ą ni'godzán biká'zh̄i' niyáá.
 N̄nee daant̄j̄íígee da'an̄ii zh̄in̄éé ádaat'eehíí shiyati'
 yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábíłd̄n̄ii, Da'an̄ii
 ágot'eehíí n̄n̄iih̄íí nt'é golzeego ágolzee? Díí án̄n̄iidá'
 Jews daanlíni yich'ì' ch'ínánádzaago gádaayih̄nii, Díí
 n̄neehíí doo hago adzaa dago bígosíłs̄j̄id. ³⁹ Bitis-
 hagowáh n'íí bee bíná'godin̄ih̄go da'idaąągee n̄nee
 ła' nohwá ch'ínálteehgo daagosol̄'ąą: áík'ehgo
 Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínán̄shteeh̄ n̄ée?
⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaan̄ii, Díí n̄neehíí
 dooda, Barábbas zh̄ą nohwá ch'ínán̄łteeh̄.
 Barábbas-híí in'ìih̄i n̄l̄j̄ l̄ék'e.

19

¹ Pílate an̄iiigo Jesus habí'oltsaz. ² Silááda ch'il
 diwozhi n̄ánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo
 alzaahi bik'edaidez'ąą l̄ék'e, ła'íí diyágé lichíí

dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'ì' hayaa ánádaat'ìigo, Gozhó' le', Jews ízisgo biNant'a' nílni! daaniidá' daayołts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nnee gádaayilnii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłsı́d, áí bídaagonołsı́ doleełhı́ı bigha nohwich'ì' bıł ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bí'íhı́ı nneezi lichigo dot'izhi gołı́go ch'ínyáá. Pílate gádaabiłnii, Kú nneehı́ı sizı́ı nko! ⁶ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íı aasinilı́ı daabiłtsaąáda' nádaadidilghaazh, Tsı́'ılna'áhi bíhołkałgo zodée, tsı́'ılna'áhi bíhołkałgo zodée, daaniigo. Pílate gánádaabiłdo'niid, Dánohwı́ı tsı́'ılna'áhi bídaahołkałgo daazołhée: shı́ı doo hago adzaa dago bígosíłsı́d. ⁷ Jews daanlíni gádaabiłnii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikı́sk'eh datsaah dáıık'eh, Bik'ehgo'ihı́'nań biYe' ádil'ı́hı́ı bigha.

⁸ Pílate díı yidezts'aąáda' dayúwehégo biini' hah silı́ı; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyılnii, Hadı́' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'ì' hadziı da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábiłnii, Ya' doo shich'ì' handziıh da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohı́ı tsı́'ılna'áhi bíni'dilkałgo beshik'ehı́ı doo bígonołsı́ da née? ¹¹ Jesus gábiłnii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dı́ doo naa godet'aą dayúgo: áı bigha hadı́n naa shinktı́nı́ı itisgo ncho'go adzaa. ¹² Áídı́ Pílate ch'ínábılteeł hat'ı́ı: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díı nnee ch'ínánłteeıyúgo doo Caesar bit'eké rı́ıı da: dahadı́n ízisgo nant'an ádil'ı́nı́ı Caesar yits'á'zhı́'go na'ıdiltee.

¹³ Díı yidezts'aąáda' Jesus yıl ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihı́ı biká'asdáhá yıká' dahnezdaa,

ái Pavement golzeegee ánágot'íjł, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godíníhíi bá ilch'í'golnéhíi bijjı, gostán bik'ehenkéézyú shı: Pílate Jews daanlíni gádaayılñii, Kú nohwıNant'a' sizjı nko! ¹⁵ Áídá' nádaadidilghaazh, Zodéé, zodéé, tsj'ılma'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabiłdo'ñiid, Ya' nohwıNant'a' tsj'ılma'áhi bíhishkałgo zis- héé néé? Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaañii, Caesar zhá nohwinant'a' nlijı. ¹⁶ Áídı' Pílate Jews daanlíni yaa daabistjı, tsj'ılma'áhi yıdaabiłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yıl onalsáá lék'e. ¹⁷ Jesus dabıi bitsj'ılma'áhi yogheelgo, itsits'in si'áni, golzeege agolzéhi goz'ąązhı' bíł nánzáá, áı Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsj'ılma'áhi yıdaayıskał, ła'íi nñee naki aldo' ba'ashhahdı' tsj'ılma'áhi bídaabi'deskał, Jesus ihı'gee dahdaistjıdá' nñeehıi dá'ı'pan dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchjı, JESUS NÁZARETHDı' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeege dahgoz'áni tsj'ılma'áhi yıká' yıyıskał. ²⁰ Jews daanliinıi ląągo k'e'eshchiinıi daayozhi'; Jesus tsj'ılma'áhi bíheskałıi kıl goznılıi da'alhánégo goz'ąą: áık'e'eshchiinıi Hebrew, Greek, ła'íi Latin k'ehgo k'e'eshchjı lék'e. ²¹ Jews bi'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayılñii, Jews biNant'a' nlijı, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nshlıjı niigo ágóléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshłaałıi ilk'ıdá' ágoshłaa, ñii lék'e.

²³ Siláada Jesus tsj'ılma'áhi yıdaiskałdá', bidiyágéhıi djıyú ilk'ıdaizñıl, dántıjıgee dała'á bıyéégo; iká'ıhıi doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhı' ngontı'go histłool. ²⁴ Áík'ehgo

gádaakídi'nii, Díí doo k'ad ndaahiidzoo da, daazhógo bigha da'doljoo, hadín gonesnaahíí bíyéé doleek: díínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí begolné'go ánágot'íí, Shidiyághíí ilta'is'nii, shi'íhíí bigha da'diljoo. Áík'ehgo siláada díí ye'ánadáat'íí.

²⁵ Jesus tsí'ina'áhi bíbideskahíí ba'ashhahgee báá la'íí báá bik'isn, Mary, Cléophas bí'aad, la'íí Mary Mágdalene nazíí lək'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsilke'yu dała'á bíł nzhónihíí ba'ashhahgee nazíigo yiltsaądá', báá gáyilnii, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dała'á siziiníí, Kú nimaa! yilnii. Áídí' godezt'i'go yil onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díí bikédí'go Jesus dawa aął alzaahíí yígótsigo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí begolné'go gáníí, Dibá' sélíí. ²⁹ Áígee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaą: tú daayilt'o'íí vinegar yee daiz'ąadı' tsí nneezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'ąągo, Jesus bizé'zhí' dahyída'nłtsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óózdá' gáníí, Aął alzaa: áídí' hayaa onot'ąądá' dabíí biyi'sizini be'ogoyáągo áyíílaa lək'e. ³¹ Ilch'i'golne'íí bijíí lək'e, aí godilziníí bijíí (dázhó nzhooogo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í tsí'ina'áhi biká' dahnaztíigo doo bíł dádaabik'eh dahíí bigha bijád daahotíhgo nanáhó'níí, daayilniigo Pílate nádaayoskaąd. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhahdí' tsí'ina'áhi bídaahiskahíí dantséhíí bijád daayihéstí', la'ihíí aldo'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaągo yídaagołsıídhíí bigha

yijád doo daayihezti' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' besh nneezíi oyiłgeed, áídí' dagoshch'í' dił la'íi tú bił ha'ijool. ³⁵ Ái yo'ijhń yaa nagolńi', na'goni'íi da'anii; da'aniigo nagolńi'go yígółsi, nohwíi áldó' da'ohdłaa doleelgo. ³⁶ Díi be'anágot'íidíi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi, Bits'in doo la' k'e'íłtoqđ da doleel, niihíi begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi la'i áldó' gánádi'nii, Hadín yighátsi'nłgeedíi án daineł'ij doleel.

³⁸ Díi bikedí'go Joseph, Arimathéadi' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aahíi nłni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénaldzidhíi bigha, án Jesus bits'ihíi yíyókeed: áik'ehgo Pílate baa godin'áá. Akú nyaágo Jesus bits'ihíi naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyaá n'íi, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, aloes bił nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shi yogheelgo nyaá. ⁴⁰ Jesus bits'ihíi nádaiddné'go nak'a'łigaihi yik'ídaidesdiz, likagolchiníi biłgo, Jews daanlíni nnee ledaihińiilhíi k'ehgo. ⁴¹ Tsí'ikna'áhi bíheskałgee dégozhóné goz'aa: ái biyi' tsébi'i'án áníidéhi goz'aa, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlíni ilch'í'golne'íi bijijhíi bigha, la'íi tsébi'i'án da'alhánedí' goz'aałhíi bigha Jesus bits'íi ákóne' ndaizné' lək'e.

20

¹ Godilziníi bijij Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhíidá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitij n'íige nyaá, nt'éego tséé daadin'áá n'íi yó'ot'aaqo yiltsaa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bił nzhqđ n'íi, yilgo yaa hılwodgo gáyihńii,

NohweBik'ehń tsébi'i'ándí' ch'ídaistij ląá, hayú ndaistij shíhí doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu ła'ihíi bílgo ch'ín'áázhgo tsébi'i'ányú ó'áázh. ⁴ Dała' nátsidnkteel: ndi bitsilke'yu ła'ihíi Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'iidgo nak'ą'ligaihíi zhá akú sinilgo yiltsąą, ndi doo ha'ayáá da. ⁶ Simon Peter ákú nyáá dábiké', án tsébi'i'án yune' ha'ayáágo nak'ą'ligaihíi zhá sinilgo yiltsąą, ⁷ Nak'ą'ligai bitsits'in bik'idesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'ą'ligai ła'ihíi bíl sinil da. ⁸ Bitsilke'yu ła'i tsébi'i'ányú dantsé hílwodíi áldó' ha'ayáágo yiltsąągo osdłąąd. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eeshchiiníi, Daztsąądí' naadiidáh doleeł, nihií doo hwahá bíl ídaagozih da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángee hichago sizij: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'iid, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiltsąą, ła' nés'ąą n'íígee sidaago, ła'íi dés'eez n'íígee. ¹³ Gádaabilnii, Isdzán, nt'é bighą nchag? Mary gábilnii, SheBik'ehń nádaidnktij ląą, hayú ndaistij shíhí doo bígonsi da. ¹⁴ Ágánniidá' t'ąązhi' adzaago Jesus sizijgo yiltsąą, ndi Jesus at'íhíi doo yígolsiid da. ¹⁵ Jesus gábilnii, Isdzán, nt'é ląą bighą nchag? Hadín biká dín'ij? Ái ni' goz'aaníi dégózhónégo ágólsiníi at'íi ląą nzigo gáyilnii, Jesus bits'ihíi nádńktij lék'eyúgo, hayú nńktij shíhíi shil nagolní', áík'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bilnii. Mary lediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni,

biłñii; shiłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábiłñii, Shedinokhid hela'; doo hwahá shiTaa bich'í' dahnádishdáh dahíí bigha: áidá' shik'isyú bich'í' nnáhgo shá bił nadaagolnı́, ShiTaa, nohwı́ı áldó' nohwı́ıTaa, Bik'ehgo'ihı́'nań hoshkqaahń, nohwı́ı áldó' Bik'ehgo'ihı́'nań daahohkqaahń bich'í' nádésdzá. ¹⁸ Áık'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayıłñii, NohweBik'ehń hish'ı́ı, áidı́' ábiłñii n'ı́ı yı́ł nadaagosnı́'.

¹⁹ Da'ái bijji o'i'ááyú, godilzinı́ı bijji, Jesus bit-silke'yu ı́ta'adzaa lék'e, Jews daanlı́ıni yédaaldzidhı́ı bigha dáadı́ıt'ı́hı́ı da'dentáádá' Jesus bitahyú sizjigo daayıłtsaa, nt'éego gábiłñii, ı́łch'ı́'gont'ééhı́ı bee nohwı́ıch'ı́' goz'aa le'. ²⁰ Ágánnı́ıdá' bigan ı́a'ı́ı ba'ask'ehgeehı́ı yı́ł ch'ı́'nah áyı́ıııaa. Bitsilke'yu be-Bik'ehń daayıłtsaa dá' bił daagozhqod. ²¹ Jesus gánádaabı́ıldo'ñı́ıd, ı́łch'ı́'gont'ééhı́ı bee nohwı́ıch'ı́' goz'aa le'. ShiTaa shı́ıdes'a'hı́ı k'ehgo nohwı́ı áldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánnı́ıdá' yıká'zhı́' deyołgo gádaayıłñı́ıd, Holy Spirit nohwaa det'aa: ²³ Dahadı́ı binchq'ı́ı bigha baa nágodenoh'aa hı́ı, áı binchq'ı́ı baa nágodet'aa; dahadı́ı binchq'ı́ı bigha doo baa nágodenoh'aa dahı́ı, binchq'ı́ı t'ah yegoyı́ııı.

²⁴ Thomas, nakits'adáhı́ı itah nlı́ıni, Dı́ıdymus holzéhi, Jesus nyááadá' doo áıgee itah sidaa da lék'e. ²⁵ Bitsilke'yu ı́a'ı́hı́ı bił nadaagolnı́'ı, NohweBik'ehń daahiıłtsaa, daabiłñı́ıgo. Thomas gánı́ıı, Bigan biyi' bésh bikı́sk'eh nagoz'aa hı́ı hish'ı́ıyúgo zhá, bésh odaaz'aa n'ı́ı yuñe' nadishñı́ıhgo, ı́a'ı́ı ba'ask'ehgee o'ı́'án yuñe' nadishñı́ıhyúgo zhá oshdláa doleeł.

²⁶ Tsebíı yiskaa hik'e Jesus bitsilke'yu kı́h

yune' naháztaą lək'e, k'adíí Thomas biłgo: áígee dáádítıh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizııgo nanádaayıltsaągo gábilııı, İch'ı'gont'ééhııı bee nohwich'ı' goz'aa le'. ²⁷ Áídı' Thomas gáyııııı, Dzaą bedenıııııgo shıgan nıı'ıı; yushde' dahdenıııııgo sha'ask'ehgee o'ı'ánhııı nabik'ınııııı; doo odlaą dahııı doo nııııgo da, ondlaą le'. ²⁸ Thomas gábilııııı, SheBik'ehııı, Bik'ehgohınshııııı nıııı ląá. ²⁹ Jesus gábilııııı, Shi'ııııııı bıgha shosıııııdlaąd: hadııı doo sho'ııı da ndi shodlaanııı bıyaa gozhóó doo.

³⁰ Jesus bitsılke'yu bınáát godıyıııgo áná'ol'ııııı ląágo áyılłaa, ła' dıı naltsoosııı bıyı' doo bak'e'eshchııı da: ³¹ Áıdá' Jesus, Christ nıııı, ła'ııı Bik'ehgo'ıhı'nań bıYe' nııı daahohdlaą doleełgo; áıdı' daahohdlaągo bizhi'ııı bıláhyú daahınohıııaa doleełııı bıgha dıı bak'e'eshchııı.

21

¹ Dıı bıkédı'go túsikaanııı Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsılke'yu yıch'ı' ch'ı'ııah áná'delzaa; dıı k'ehgo ch'ı'ııah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dıdymus holzéhi, Nathánael, Gálılee bıyı' Cánagee golıııı, Zébedee bıye'ke, ła'ııı Jesus bitsılke'yu naki dawa dała' naháztaą lək'e. ³ Simon Peter gádaabilııııı, Ha'ıshleeııııı déyáá. Yıl nakaiııııı gádaabilııııı, Néé áldó' ákú nıı nıkáh. Dahıskaııgo dagoshch'ı' tsına'eeııııı yıyı' okai; áı bıı'é' doo nt'é hadaızlee da. ⁴ Hayoıkaaldá' Jesus tábaayú sizıı; áıdá' bitsılke'yu Jesus at'ııııııı doo yıdaagoııı da. ⁵ Jesus gádaabilııııı, Shıchagháshé, lóg ła' hadaasolee née? Dah, daabilııııı. ⁶ Gánádaayılđo'ııııı, Tsına'eeııııı dihe'ııazhıııéego lóg behaidlehe' nanest'ólııııııı

tédaalkaad, áík'ehgo ła' hadaahleeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dázhó łaáhhíí bigha doo hagog'éégo hadaitji bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bił nzhónihíí Peter yich'í' gáníí, NohweBik'ehń át'íí łaą. Simon Peter hadín át'íínií yaa idezts'aądá', na'idziid bigha bi'íí ádayidiltsooz n'íí ánágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu ła'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eekíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shi.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsíid dilthi'go, lóg ła'íí bán biłgo kq'ká' sinilgo daayiltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabilnií, Łóg hadaasolee'íí ła' deda'nohnií. ¹¹ Simon Peter, tsina'eekíí yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaązhí' nyidenłshóód, lógíí dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: lóg dázhó łaá ndi lóg behaidlehé nanest'ólihíí doo odláád da. ¹² Jesus gádaabilnií, Yushdé' da'ohsaa. Bitsilke'yu daaste'go doo ła', Hadín ant'íí? daabilnií da, beBik'ehń át'íígo yídaagoksíidhíí bigha. ¹³ Áídí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg alódó'. ¹⁴ Díí biłgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaađí' naadiidzaahíí bikédí'go.

¹⁵ Aął da'iyaađá' Jesus Simon Peter gáyilnií, Simon, Jonas biye' nílni, ya' díí bitisgo nił nshoq née? Peter gábilnií, Ha'oh, sheBik'ehń; shił nzhóóníí bígonłsí. Jesus gánádo'niid, Shidibełłi bizhaazhé shá biza'hiniíł. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábiłdo'niid, Simon, Jonas biye' nílni, nił nshoq née? Peter gábilnií, Ha'oh, sheBik'ehń, shił nzhóóníí bígonłsí gádnii. Jesus gánábiłdo'niid,

Shidibehíí shá biza'hińííł. ¹⁷ Taadngee gánábildo'ńiid, Simon, Jonas biye' ńlńi, nił nshoq née? Peter doo bił gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? biłńiidhíí bigha. Áík'ehgo Peter gábińii, SheBik'ehń dáwa bígonłsı gádnii; shıł nzhóóníí bígonłsı. Jesus gánábildo'ńiid, Shidibehíí shá biza'hińííł. ¹⁸ Da'anii, da'aniigo gánıldishńii, Áńi nanńaadá' dani ák'ená'ıdléehgo, dahánt'ıyyú nanńaa ni': hastiin sınıııgohíı ilts'á' dahdńłńihdá', ła' n'ıı ná ágoł'go, doo hant'ıı dayú nidılteeh doo. ¹⁹ Díı Jesus yee ánńiid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihı'ńań ızisgo ye'at'éehíı ch'ı'ńah ádolńııłgo. Ágánńiidá' Peter, Shiké' hıńáál, yiłńii. ²⁰ Peter t'aązhı' déz'ııdgo, Jesus bitsılke'yu bił nzhónihíı biké' higaalgo yiłtsaa; án da'iyáá n'ııgee Jesus bitıldı' yıńent'ııdá', SheBik'ehń, hadııhıı ch'ıńı'aaah doleeł? nńiid lek'e. ²¹ Peter biłtsaađá' Jesus gáyıńii, SheBik'ehń, láı nneehń hago annéh áıdá'? ²² Jesus gábińii, Hasht'ııyúgo nánisdzaazhı' hińaa, hant'é nanıńł'og áızhı'? Nkú shiké' hıńáál! ²³ Áı bitsılke'yu dała'á doo datsaah da, ch'ıńıihıı Jesus yił nakaihıı bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłńiid da; daazhógo, Hasht'ııyúgo nánisdzaazhı' hińaa, hant'é nanıńł'og áızhı', biłńiidá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'ıńıihıı bińáál díı dawa ánágot'ııł lek'ehıı yaa nagolńı'dı' yak'e'eshchıı ıldó': yaa nagosńı'ıı da'aniigo bídaagonłzı. ²⁵ Ła'ıı ıáágo ıldó' Jesus ánát'ııd; áı dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'aa da doleeł shı nsı.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 2 Aug 2022

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049